

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова
Факультет економіки та екології моря

Кафедра фінансів

«Допущений до захисту»
Завідувач кафедри фінансів

Георгій РОГОВ
« 18 » червня 2025 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття ступеня вищої освіти «бакалавр»

на тему: **«ОЦІНКА КРЕДИТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА»**

Виконала студентка групи 4441

(підпис) Палій Д.В.
(П.І.Б.)

Керівник роботи

Доцент кафедри фінансів, к.е.н.
(посада, науковий ступень, вчене звання)

(підпис) Приходько Н.В.
(П.І.Б.)

Миколаїв -2025 р.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова
Факультет економіки та екології моря

Кафедра фінансів

Спеціальність 072 Фінанси, банківська справа та страхування

Освітня програма «Фінанси, банківська справа та страхування»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Гарант освітньої програми

доцент, к.е.н. Пашенко О.В.

(підпис)

« » 2025 р.

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ на здобуття ступеня вищої освіти «бакалавр»

Студенту Палій Дар'я Василівна

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи «Оцінка кредитоспроможності підприємства»

Керівник роботи Приходько Наталія Василівна, доц., к.е.н.

(науковий ступень, вчене звання, прізвище, ім'я по батькові)

Затверджені наказом ректора № 285уч. від «24» березня 2025 року

2. Термін подання роботи 6 червня 2025 р.

3. Вихідні дані по роботі: Фінансова звітність ТОВ СП «НІБУЛОН» за 2023-2024 рр.

Нормативно-законодавча база

4. Перелік питань, що належать до розробки:

1. Визначити сутність поняття кредитоспроможності підприємства. 2. Розкрити фактори, які впливають на кредитоспроможність підприємства. 3. Проаналізувати сучасні методи оцінки кредитоспроможності в національній та зарубіжній практиці. 4. Здійснити аналіз фінансового стану ТОВ СП «НІБУЛОН» та оцінити його кредитоспроможність за методикою Національного банку України. 5. Розробити рекомендації щодо підвищення кредитоспроможності досліджуваного підприємства.

5. Перелік презентаційних матеріалів:

1. Фінансові результати ТОВ СП «НІБУЛОН» за 2022-2024 роки

2. Абсолютні показники фінансової стійкості ТОВ СП «НІБУЛОН»
3. Відносні показники фінансової стійкості ТОВ СП «НІБУЛОН»
4. Модель інтегрального показника Z для підприємств оптової та роздрібною торгівлі
5. Фінансові показники ТОВ СП «НІБУЛОН» за 2023-2024 роки, відповідні їм значення змінних Xi моделі інтегрального показника
6. Динаміка інтегрального показника ТОВ СП «НІБУЛОН» за 2023-2024 рр.
7. Визначення класу боржника - юридичної особи для великого або середнього підприємства за інтегральним показником
8. PEST-аналіз ТОВ СП «НІБУЛОН»
9. SWOT-аналіз ТОВ СП «НІБУЛОН»
10. Ключові напрями підвищення кредитоспроможності ТОВ СП «НІБУЛОН»

6. Дата видачі завдання 12.02.25

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

Номер	Назва етапів роботи	Терміни виконання етапів роботи	Примітка
1	Визначення керівника роботи та узгодження теми	05.02.-21.02.25	Виконано
2	Складання змісту та узгодження з керівником	12.02.-21.02.25	Виконано
3	Вивчення літературних джерел	12.02.-21.02.25	Виконано
4	Збір та систематизація інформації за темою роботи	24.02.-10.03.25	Виконано
5	Розробка теоретичного розділу	10.03.-28.03.25	Виконано
6	Розробка аналітичного розділу	01.04.-30.04.25	Виконано
7	Розробка проектного розділу	07.04.-23.05.25	Виконано
8	Розробка вступу, висновків, списку джерел	26.05.-04.06.25	Виконано
9	Розробка презентації та доповіді	05.06.-10.06.25	Виконано

Студент

(підпис)

Палій Д.В.
(прізвище та ініціали)

Керівник роботи

(підпис)

Приходько Н.В.
(прізвище та ініціали)

АНОТАЦІЯ

В кваліфікаційній роботі розкрито теоретичні засади оцінки кредитоспроможності підприємства. Було проведено аналіз фінансового стану підприємства ТОВ СП «НІБУЛОН» за 2022-2024 роки та здійснено оцінювання рівня його кредитоспроможності відповідно до методики Національного банку України. На підставі проведеного аналізу сформульовано практичні рекомендації щодо підвищення фінансової стійкості та кредитоспроможності підприємства.

Ключові слова: кредитоспроможність, методики оцінки кредитоспроможності, оцінка фінансової стійкості, коефіцієнти ліквідності, PEST-аналіз, SWOT-аналіз, 072 "Фінанси, банківська справа та страхування".

ANNOTATION

The qualification work explores the theoretical foundations of enterprise creditworthiness assessment. A comprehensive analysis of the financial condition of NIBULON LLC for the period 2022–2024 was conducted, and the level of its creditworthiness was evaluated in accordance with the methodology of the National Bank of Ukraine. Based on the results of the analysis, practical recommendations were developed to enhance the company's financial stability and improve its creditworthiness.

Keywords: creditworthiness, creditworthiness assessment methods, financial stability assessment, liquidity ratios, PEST analysis, SWOT analysis, 072 "Finance, Banking and Insurance".

ЗМІСТ

ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОЦІНКИ КРЕДИТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ	9
1.1. Сутність поняття кредитоспроможності підприємства	9
1.2. Методи та підходи до оцінки кредитоспроможності	15
1.3. Методика Національного Банку України оцінки кредитоспроможності підприємства	20
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ТА КРЕДИТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА (НА ПРИКЛАДІ ТОВ СП «НІБУЛОН»)	25
2.1. Загальна характеристика підприємства	25
2.2. Аналіз фінансового стану підприємства	28
2.3. Оцінка кредитоспроможності підприємства за методикою НБУ	41
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ КРЕДИТОСПРОМОЖНОСТІ ТОВ СП «НІБУЛОН»	47
3.1. Рекомендації щодо покращення фінансового стану підприємства	47
3.2. Розробка стратегії зменшення кредитних ризиків та підвищення кредитоспроможності	54
ВИСНОВКИ	64
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	68
ДОДАТКИ	75

ВСТУП

У сучасних умовах господарювання ефективний розвиток підприємства безпосередньо залежить від стабільного доступу до фінансових ресурсів. Залучення позикового капіталу, зокрема банківських кредитів, є одним з основних інструментів фінансування інвестиційної діяльності, оновлення основних засобів та поповнення оборотного капіталу. Водночас кредитні кошти не лише розширюють фінансові можливості підприємства, а й зумовлюють необхідність забезпечення його фінансової надійності в очах кредиторів.

Оцінка кредитоспроможності стає ключовим індикатором фінансової стійкості підприємства. Саме від неї залежить здатність суб'єкта господарювання своєчасно виконувати кредитні зобов'язання та уникати загроз неплатоспроможності. Для банків така оцінка є основою управління кредитним ризиком, а для самого підприємства – запорукою збереження довіри фінансових установ, інвесторів і партнерів.

Незважаючи на наявність широкого спектра методик, що застосовуються як в українській, так і в міжнародній практиці, питання оцінки та підвищення кредитоспроможності підприємств залишаються відкритими, з огляду на змінність ринкового середовища, економічну невизначеність і специфіку окремих галузей. Це обумовлює актуальність обраної теми кваліфікаційної роботи.

Теоретичні та прикладні аспекти оцінки кредитоспроможності досліджувалися в роботах таких вітчизняних і зарубіжних науковців, як Л. Примостка, В. Вітлинський, О. Терещенко, А. Мороз, Н. Тарасенко, Е. Альтман, В. Бівер, Дж. Сінкі, П. С. Роуз та інших. Попри значний науковий внесок, відсутність єдиної уніфікованої методики зумовлює необхідність подальшого удосконалення підходів до аналізу кредитоспроможності, з урахуванням поточних умов функціонування підприємств.

Метою кваліфікаційної роботи є розробка рекомендацій щодо підвищення кредитоспроможності підприємства на основі дослідження теоретичних та практичних аспектів оцінки кредитоспроможності підприємства.

Для досягнення поставленої мети у роботі визначені наступні завдання:

- визначити сутність поняття кредитоспроможності підприємства;
- розкрити фактори, які впливають на кредитоспроможність підприємства;
- проаналізувати сучасні методи оцінки кредитоспроможності в національній та зарубіжній практиці;
- здійснити аналіз фінансового стану ТОВ СП «НІБУЛОН»;
- оцінити кредитоспроможність досліджуваного підприємства за методикою Національного банку України;
- розробити рекомендації щодо підвищення кредитоспроможності досліджуваного підприємства.

Об'єктом дослідження виступають фінансово-господарські відносини на підприємстві, що впливають на рівень його кредитоспроможності.

Предметом дослідження є теоретико-методичні підходи та практичні основи оцінки кредитоспроможності підприємства на прикладі ТОВ СП «НІБУЛОН».

У процесі дослідження використано методи системного аналізу, методи і прийоми фінансового аналізу (порівняльного аналізу, табличного та графічного представлення даних, розрахункові моделі).

Інформаційну базу дослідження становлять нормативно-правові документи України, наукові публікації вітчизняних і зарубіжних фахівців, підручники, навчальні посібники, монографії з питань оцінки кредитоспроможності підприємств. Для аналізу фінансового стану і оцінки кредитоспроможності підприємства була використана фінансова звітність ТОВ СП «НІБУЛОН» за 2023–2024 роки.

Кваліфікаційна робота викладена на 83 сторінках комп'ютерного тексту і складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел у кількості 52 найменувань і 4 додатків. Робота містить 3 рисунка і 14 таблиць.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОЦІНКИ КРЕДИТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

1.1. Сутність поняття кредитоспроможності підприємства та фактори, що впливають на неї

У ринкових умовах ефективне функціонування підприємств тісно пов'язане з можливістю залучення зовнішнього фінансування, зокрема кредитних ресурсів [1]. Проте надання кредиту передбачає ризик для банківської установи, тому ключовим чинником щодо надання кредиту є оцінка кредитоспроможності потенційного позичальника.

«Кредитоспроможність – це наявність у потенційного позичальника передумов для отримання кредиту та здатність повернути його в повному обсязі у встановлений термін згідно з умовами кредитного договору» [2].

У науковій літературі поняття кредитоспроможності підприємства розглядається за допомогою різних підходів і акцентів: одні автори роблять акцент на фінансовій стійкості та ліквідності, інші — на наявності об'єктивних і суб'єктивних чинників та управлінських якостей.

У таблиці 1.1 відображено основні підходи до визначення поняття кредитоспроможності, які зустрічаються в законодавчих актах та в науковій літературі.

На підставі табл. 1.1 можна зробити висновки, що в економічній науці сформувалися два основних підходи до розуміння поняття кредитоспроможності.

1. Фінансовий підхід трактує кредитоспроможність як здатність підприємства повністю та в строк розрахуватися за борговими зобов'язаннями [5]. Це є лаконічним, але водночас звужує сутність поняття.

Таблиця 1.1

Визначення поняття кредитоспроможності підприємства в законодавчих актах та науковій літературі

Автор	Визначення кредитоспроможності	Особливості підходу
Національний Банк України	«Кредитоспроможність – наявність у позичальника/контрагента банку передумов для отримання кредиту та його здатність повернути кредит і відсотки за ним у повному обсязі та в обумовлені договором строки» [2]	Акцент на здатності позичальника виконати умови кредитної угоди, включаючи погашення як основної суми боргу, так і відсотків, у визначений термін.
Овчелупова О.М.	«Кредитоспроможність – це комплексний показник, що відображає спроможність позичальника одержати кредит, повернути його своєчасно і в повному обсязі відповідно до умов кредитної угоди, тобто погасити свої боргові зобов'язання перед комерційним банком» [3].	Окремо підкреслюється, що це комплексний показник, який фокусується на здатності позичальника повернути кредит відповідно до умов угоди.
Каплінська А., Тваронавіцієне М.	«Кредитоспроможність – юридична та фінансова спроможність позичальника залучати кредитні активи, а також готовність та здатність за умов невизначеності та конкретних галузевих, регіональних й індивідуальних особливостей повернення отриманого кредиту (з відсотками) у строк, зазначений у договорі, за умови, що все буде повернуто з доданої вартості кредитних грошей» [4, с.2547].	Цей підхід враховує більш комплексні умови для повернення кредиту, включаючи додану вартість від використання кредитних коштів.
Виговський В.Г.	«Кредитоспроможність – це оціночна характеристика позичальника, що полягає у наявності у нього об'єктивних і суб'єктивних передумов виконати боргові зобов'язання перед кредитором (банківською установою) на основі дотримання принципів кредитування за рахунок грошових коштів, що акумулюються позичальником» [5, с. 6].	Основна увага надається оцінці суб'єктивних і об'єктивних передумов для виконання зобов'язань, зокрема дотриманню принципів кредитування і акумуляції коштів позичальником.
Фінансово-економічний словник-довідник	«Кредитоспроможність – одна з умов виникнення і здійснення кредитних відносин, які виникають між банком (кредитором) і суб'єктом підприємницької діяльності (боржником) із приводу надання кредиту позичальнику в грошовій формі на умовах повернення у певний строк зі сплатою процентів» [6, с. 48].	Підкреслює, що кредитоспроможність є основною умовою виникнення кредитних відносин, і фокусується на здатності позичальника виконати зобов'язання в межах кредитного договору.

Джерело: складено автором на основі [2-6]

2. Комплексний підхід — розглядає кредитоспроможність як результат взаємодії сукупності факторів, зокрема фінансових, нефінансових, організаційних, психологічних та навіть умов зовнішнього середовища [6].

Спільна риса всіх підходів — акцент на здатності позичальника своєчасно і в повному обсязі погасити боргові зобов'язання, але кожен автор додає різні аспекти: від оцінки фінансового стану до юридичних аспектів і оцінки ризику.

Окрему увагу слід звернути на відмінності між поняттями кредитоспроможність та платоспроможність, які нерідко ототожнюють. Попри подібність, ці категорії мають різну економічну природу. Платоспроможність — це здатність суб'єкта господарювання виконувати всі свої зобов'язання (не лише кредитні) у будь-який момент часу [7]. Водночас кредитоспроможність — вужче поняття, що передбачає наявність чітко визначеного джерела повернення саме кредитних зобов'язань — грошових коштів, отриманих у результаті основної діяльності.

Таким чином, для банку недостатньо, щоб позичальник був лише платоспроможним — він має бути також і кредитоспроможним. Це означає наявність стабільних, регулярних грошових надходжень, які можуть бути спрямовані на погашення заборгованості, з урахуванням строків, обсягів та умов кредитного договору.

З аналізу наведених підходів також випливає, що чимало авторів розглядають кредитоспроможність не лише як наявний фінансовий стан, а як сукупність передумов ефективного виконання умов кредитного договору, включно з дотриманням принципів строковості, платності, забезпеченості. Деякі науковці також пов'язують поняття кредитоспроможності з управлінням кредитними ризиками, психологічними характеристиками позичальника, готовністю до співпраці, ефективністю використання оборотного капіталу тощо.

У контексті правового регулювання в Україні питання кредитоспроможності регламентуються рядом нормативно-правових актів,

зокрема: Господарським та Цивільним кодексами України [8, 9]; Законом України «Про банки і банківську діяльність» [10]; Законом України «Про фінансовий лізинг» [11]; Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями (Постанова НБУ № 351 від 30.06.2016) [12].

Ці нормативні документи встановлюють принципи кредитування — зворотність, терміновість, платність, цільовий характер і забезпеченість — що є основою для формування банківських вимог до позичальників.

З економічної точки зору, кредит є не лише засобом фінансування, а й інструментом забезпечення безперервності господарського циклу. Він дозволяє прискорити оборотність обігових коштів, активізувати інвестиційні проєкти, розширити ринки збуту та підвищити конкурентоспроможність підприємства [13].

Отже, під кредитоспроможністю підприємства доцільно розуміти його здатність у повному обсязі та у встановлений термін повернути отриманий кредит і нараховані відсотки виключно грошовими коштами, отриманими в процесі основної діяльності, з урахуванням не лише поточного фінансового стану, але й загального потенціалу розвитку, репутації та дотримання принципів кредитування.

Варто зазначити, що кредит виконує не лише функцію джерела фінансування, а й виступає важливим інструментом підтримки безперервного господарського циклу підприємства [14]. Його використання дозволяє прискорити обіг обігових коштів, активізувати інвестиційні процеси, розширити ринки збуту та зміцнити конкурентні позиції на ринку. Крім того, кредитні ресурси сприяють впровадженню новітніх технологій та реалізації масштабних інноваційних проєктів, що часто неможливо здійснити без зовнішньої фінансової підтримки.

Саме тому кредитоспроможність підприємства набуває особливої ваги: вона визначає здатність суб'єкта господарювання вчасно та в повному обсязі повертати отримані кредитні кошти разом з нарахованими відсотками,

ґрунтуючись на реальних результатах основної діяльності, а також загальному потенціалі розвитку, діловій репутації та дотриманні принципів відповідального кредитування [15].

Для банків оцінка кредитоспроможності є ключовим елементом управління ризиками, адже дозволяє обґрунтовано ухвалювати рішення щодо надання кредиту, мінімізувати ймовірність неповернення коштів та зберігати стабільність фінансової установи. Водночас для підприємства розуміння власної кредитоспроможності є частиною стратегічного планування, що допомагає обирати оптимальні джерела фінансування, зміцнювати фінансову дисципліну та підвищувати довіру з боку контрагентів [16].

На кредитоспроможність підприємства впливає багато чинників, які умовно поділяються на зовнішні та внутрішні. Зовнішні (екзогенні) фактори мають незалежний від підприємства тип впливу та формуються переважно на макроекономічному рівні. Це щось, на що впливає оточуюче середовище, геополітична ситуація, стабільність політики [17]. У свою чергу, вплив внутрішніх (ендогенних) факторів формується всередині підприємства, і вони відображають власний фінансовий і виробничий потенціал підприємства (рівень ефективності управління, структуру активів і загальну фінансову дисципліну суб'єкта господарювання) [18].

Внутрішні і зовнішні фактори, що впливають на кредитоспроможність підприємства представлені, на рис. 1.1.

Комплексне врахування цих факторів дозволяє банкам сформувати об'єктивну оцінку ризиків, пов'язаних із наданням фінансування, а для самого підприємства – визначити слабкі місця в системі управління ресурсами.

Отже, оцінка кредитоспроможності підприємства потребує врахування як зовнішніх, так і внутрішніх умов його господарювання.

Проте формування об'єктивної оцінки не обмежується цими показниками. Для обґрунтованої оцінки кредитоспроможності підприємства

необхідно враховувати комплекс чинників, що формують її рівень. Варто враховувати і взаємозв'язок між кредитоспроможністю та кредитним

Рис. 1.1. Фактори, що впливають на кредитоспроможність підприємства

ризиком. З одного боку, рівень кредитоспроможності позичальника сигналізує про потенційний ризик для банку. З іншого боку, зростання або зниження кредитного ризику під впливом факторів зовнішнього і внутрішнього середовища прямо впливає на рівень кредитоспроможності.

Важливим чинником є також вплив монетарної політики: зростання облікової ставки Національного банку України автоматично підвищує вартість кредитів, знижуючи доступність позикового капіталу та фінансову стійкість підприємств [20].

Таким чином, кредитоспроможність підприємства є комплексною характеристикою фінансового стану та перспективності бізнесу, що має

важливе значення як для зовнішніх, так і для внутрішніх користувачів фінансової інформації.

1.2. Методи та підходи до оцінки кредитоспроможності

У науковій та практичній площині для оцінки кредитоспроможності підприємства використовуються типові підходи, які поділяються на дві великі групи:

1. Фінансово-коефіцієнтні методики, що базуються на обчисленні фінансових показників.
2. Моделі рейтингування, які враховують не лише кількісні характеристики, а й суб'єктивні чинники (репутація, якість управління, галузеві ризики тощо).

Перед плануванням залучення кредитних ресурсів фінансові служби підприємства повинні самостійно провести попередній аналіз, співвідносячи показники діяльності з вимогами банків щодо кредитоспроможності. Це дозволяє зменшити ймовірність відмови у наданні кредиту та сформувати обґрунтований кредитний план.

Кредитоспроможність визначається на основі аналізу фінансового стану підприємства, його здатності мобілізувати кошти з альтернативних джерел, рівня платіжної дисципліни, а також загальної ділової репутації.

В процесі кредитування кожна банківська установа стикається з необхідністю здійснення оцінки кредитоспроможності потенційного позичальника. Ця процедура є ключовим етапом ухвалення рішення щодо можливості видачі кредиту, визначення його умов, обсягів та термінів. Водночас вона виступає одним із основних інструментів управління кредитним ризиком банку [20].

З огляду на це, оцінка кредитоспроможності передбачає як кількісний, так і якісний аналіз (табл. 1.2).

Для банку якісна оцінка кредитоспроможності клієнта є важливим інструментом управління ризиками: вона знижує ймовірність дефолту, забезпечує стабільність кредитного портфеля та дозволяє уникнути надмірного резервування [21]. Для позичальника — це не лише шанс отримати фінансування, а й засіб продемонструвати свою фінансову стійкість та надійність в очах банку

Таблиця 1.2

Основні компоненти оцінки кредитоспроможності

Компонент	Суть
Кількісний	Аналіз фінансових коефіцієнтів: ліквідності, рентабельності, фінансової стійкості
Якісний	Оцінка менеджменту, репутації, конкурентоспроможності, ринкової позиції

Джерело: складено автором на основі [8]

Таким чином, грамотне оцінювання кредитоспроможності є взаємовигідним для обох сторін кредитних відносин.

Водночас банківська практика свідчить, що відсутність системного підходу або поверхневий аналіз кредитоспроможності здатні спричинити помилкові управлінські рішення, які негативно позначаються на фінансовій стійкості банку [22]. Зокрема, надмірне кредитування ненадійних клієнтів призводить до погіршення структури активів, зростання обсягів проблемної заборгованості та, в крайніх випадках, до загрози банкрутства.

У зв'язку з цим постає потреба у впровадженні обґрунтованої та комплексної системи оцінювання, яка враховувала б не лише кількісні показники, але й якісні аспекти діяльності позичальника. При цьому єдиного стандарту аналізу кредитоспроможності не існує: кожна банківська установа формує власну методику з огляду на вимоги НБУ, структуру портфеля, внутрішню політику ризик-менеджменту та загальноекономічні умови [22].

Головна мета такого аналізу полягає у прогнозуванні здатності клієнта своєчасно й у повному обсязі виконувати кредитні зобов'язання. Це потребує детального вивчення фінансового стану, ділової репутації, платіжної дисципліни, рівня доходів, призначення кредиту та наявності забезпечення [21].

Оцінювання кредитоспроможності зазвичай передуює укладенню кредитного договору та є одним із ключових етапів прийняття рішення про надання фінансування. Крім того, така оцінка може здійснюватися повторно протягом усього строку дії договору — з метою моніторингу змін у фінансовому стані позичальника та своєчасного реагування на можливі ризики.

Існуючі методи аналізу умовно поділяють на дві групи: кількісні та якісні [23].

Кількісні методи базуються на розрахунку фінансових коефіцієнтів, що характеризують діяльність підприємства за даними його звітності. До основних індикаторів належать показники:

- ліквідності;
- платоспроможності;
- рентабельності;
- ділової активності;
- фінансової стабільності.

Особливої уваги заслуговує коефіцієнт абсолютної ліквідності, який відображає здатність підприємства оперативно погасити короткострокові зобов'язання. Його нормативне значення складає 0,2 і вважається мінімально допустимим для збереження стабільної платоспроможності [18].

Серед кількісних методів оцінювання найбільш поширеними є:

1. Дискримінантний аналіз: застосовується для класифікації підприємств за рівнем ризику неплатоспроможності.
2. Регресійний аналіз: використовується для моделювання впливу окремих факторів на кредитоспроможність.

3. Інтегральні методи: передбачають розрахунок зведеного показника на основі системи коефіцієнтів.

Якісні методи засновані на об'єктивній оцінці характеристик, які не завжди піддаються точному виміру, але мають суттєвий вплив на кредитний ризик. Це:

- ділова репутація позичальника;
- кредитна історія;
- професійний рівень управлінської команди;
- якість забезпечення;
- умови та цільове призначення позики;
- потенціал розвитку підприємства.

Для більш комплексного бачення використовують змішані методики, що поєднують обидва підходи. Серед таких — найбільш поширені комплексні системи оцінки: 5Cs, 5Ps, PRISM, PARSERS, COPF, які мають різні акценти, структури та свої переваги [23].

Таблиця 1.3

Характеристика комплексних систем оцінок

Методики оцінки	Опис
5Cs	Оцінює спроможність позичальника, наявність капіталу, умови кредитування, характер позичальника і надану заставу.
5Ps	Звертає увагу на особистісні характеристики клієнта, меті кредиту та його забезпеченні.
PRISM	Включає елемент оцінки якості управління підприємством.
PARSERS	Передбачає аналіз не лише здатності повернути позику, а й довгострокової цінності клієнта для банку.
COPF	Орієнтується на специфіку діяльності підприємства та ринок, де воно функціонує.

Джерело: [21, 24, 25, 26]

Комплексні системи оцінки кредитоспроможності, такі як 5Cs, 5Ps, PRISM, PARSERS та COPF, є важливою складовою сучасного підходу до аналізу позичальників [25]. Їх головна перевага полягає в інтеграції як

фінансових показників, так і якісних характеристик — таких як ділова репутація, якість управління, ринкова позиція, галузеві та макроекономічні ризики. Завдяки цьому аналіз стає більш збалансованим і дає змогу виявити потенційні загрози навіть за формально стабільної фінансової звітності.

У міжнародній практиці комплексні підходи, як правило, поєднуються з використанням рейтингових моделей, внутрішніх скорингових систем та аналізу кредитної історії [21]. У той час як в Україні, попри зростаючу популярність таких моделей, основний акцент досі робиться на фінансових коефіцієнтах та ймовірності банкрутства.

Водночас українські банки поступово імплементують елементи комплексних методик у свої підходи до оцінювання ризиків, що пов'язано із вимогами НБУ та впровадженням систем внутрішнього рейтингування.

Значущою складовою комплексного підходу є інтегральна оцінка, що базується на узагальненні ряду фінансових показників. У випадках, коли знаменники у формулах таких показників дорівнюють нулю, використовуються спеціальні підходи до розрахунку: або береться мінімальне чи максимальне значення, або показник прирівнюється до нуля — залежно від типу коефіцієнта [26]. Це дозволяє уникнути викривлення загальної картини та зберегти цілісність аналізу.

На основі сукупної оцінки формується клас позичальника — від першого (найнижчий рівень кредитного ризику) до десятого (найвищий). Присвоєний клас коригується з урахуванням додаткових факторів, таких як своєчасність виконання зобов'язань, наявність простроченої заборгованості, належність до групи новостворених підприємств, негативна інформація з Кредитного реєстру тощо [27].

Можемо зробити висновок, що ефективна оцінка кредитоспроможності потребує комплексного підходу, який враховує не лише фінансові показники, але й якісні аспекти діяльності підприємства. Поєднання методик, адаптація зарубіжного досвіду до національних реалій та використання гнучких систем оцінки забезпечують більш точне відображення кредитного ризику,

знижуючи ймовірність надання позик фінансово нестабільним суб'єктам [28].

Зважаючи на динамічні зміни у макроекономічному середовищі, зростає потреба у вдосконаленні методів, що дозволяють оперативно адаптувати систему оцінки до нових умов та вимог ринку.

1.3. Методика Національного Банку України оцінки кредитоспроможності підприємства

Кожна банківська установа в Україні розробляє власну методику оцінювання кредитоспроможності позичальника на підставі методики Національного Банку України, яка надана у Положенні [12].

Цей документ розроблено з урахуванням міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ) [29], а також рекомендацій Базельського комітету з банківського нагляду. Основна мета положення — забезпечення стабільності фінансової системи, підвищення надійності банків та захист інтересів вкладників і кредиторів.

Метою застосування зазначеного Положення є зміцнення фінансової стабільності, мінімізація системних ризиків у банківському секторі та захист інтересів вкладників і кредиторів. У межах реалізації кредитної стратегії кожен банк формує власну методику оцінювання кредитоспроможності позичальників, яка обов'язково враховує встановлені НБУ фінансові показники. Окрім цього, банки мають право доповнювати методику якісними критеріями. Такі суб'єктивні чинники відіграють важливу роль при формуванні резервів на можливі кредитні втрати та адаптації політики ризик-менеджменту до умов конкретного позичальника [21].

Національний банк визначає ключові елементи, на основі яких формується оцінка: це поєднання кількісних фінансових коефіцієнтів та якісних ознак, що характеризують репутаційний і ринковий статус

підприємства. При цьому кожен банк зобов'язаний використовувати встановлену систему фінансових показників, доповнюючи її власними інструментами оцінки.

Методика оцінки кредитоспроможності, запропонована Національним банком України, передбачає класифікацію підприємств-боржників за відповідними класами, що ґрунтується на інтегральному показнику, сформований на основі ряду фінансових коефіцієнтів. Методикою враховано специфіку діяльності суб'єктів господарювання, що відображено у визначенні переліку релевантних економічних індикаторів для різних галузей.

Оцінка кредитоспроможності підприємства відповідно до методики, затвердженої Положенням НБУ №351, включає низку послідовних етапів:

1. Збір інформації — банк отримує повний пакет фінансових та нефінансових звітів позичальника, а також додаткові документи для надання, історія обслуговування боргу тощо.
2. Розрахунок фінансових коефіцієнтів — оцінюються показники ліквідності, рентабельності, фінансової стійкості та оборотності активів.
3. Визначення класу боржника — на підставі інтегрального показника, обчисленого з урахуванням фінансових коефіцієнтів та галузевих норм, позичальнику присвоюється відповідний клас ризику (від 1 до 10).
4. Оцінка якості обслуговування боргу — враховується своєчасність виконання зобов'язань за поточними й попередніми кредитами.
5. Визначення ймовірності дефолту (PD) — із застосуванням історичних даних або внутрішніх моделей банку.
6. Оцінка застави (за наявності) — проводиться аналіз виду, ліквідності, ринкової вартості заставного майна з урахуванням дисконтів.
7. Розрахунок очікуваних кредитних втрат (ECL) — відповідно до стандарту МСФЗ 9, із віднесенням кредиту до відповідного етапу ризику.

8. Прийняття рішення щодо кредитування — банк, враховуючи всі параметри, формує остаточну оцінку кредитоспроможності позичальника та визначає розмір резерву під можливі збитки. [12]

Центральним елементом методики є присвоєння підприємству певного класу позичальника — від 1 до 10, залежно від результатів аналізу. Цей клас визначається за допомогою інтегрального коефіцієнта, що обчислюється на основі групи фінансових індикаторів, які у свою чергу поділяються на блоки за функціональним призначенням. Зокрема, враховуються:

- показники ліквідності, які свідчать про здатність підприємства погасити поточні зобов'язання;
- показники рентабельності, що характеризують ефективність використання активів та капіталу;
- індикатори заборгованості, зокрема співвідношення залученого капіталу до власного;
- показники ділової активності, включаючи оборотність дебіторської заборгованості, активів, капіталу.

На основі розрахунку цих показників банком здійснюється класифікація позичальника за класами. У таблиці 1.4 наведено характеристики фінансового стану боржників-юридичних осіб згідно з методикою НБУ.

Кожному показнику присвоюється певна вага в інтегральному індексі, а підсумкове значення дозволяє класифікувати підприємство до відповідного класу. Так, підприємства з високими значеннями показників фінансової стабільності потрапляють до класів 1–3, що вважаються найнадійнішими, а підприємства з критичними або нестабільними показниками — до класів 8–10. Від цього класифікаційного значення залежить, які умови отримає позичальник — у тому числі розмір резервів, ставка за кредитом і навіть рішення про відмову у фінансуванні.

Таблиця 1.4

Класифікація боржників-юридичних осіб за фінансовим станом
відповідно до Положення НБУ №351

Клас боржника	Характеристика фінансового стану	Кількість днів прострочення	Ймовірність дефолту(PD), %
Клас 1	Високий	0-7 днів	0,04
Клас 2	Високий	0-7 днів	0,2
Клас 3	Добрий	0-7 днів	0,45
Клас 4	Добрий	8-30 днів	0,7
Клас 5	Задовільний	8-30 днів	1
Клас 6	Задовільний	31-60 днів	1
Клас 7	Задовільний	31-60 днів	1
Клас 8	Незадовільний	61-90 днів	1
Клас 9	Незадовільний	61-90 днів	1
Клас 10	Критичний	Понад 90 днів	1

Джерело: [12, 30, 31]

Методика також враховує галузеву специфіку, передбачаючи адаптацію фінансових нормативів до особливостей різних сфер економіки — наприклад, аграрного сектору, торгівлі, промисловості. Це дозволяє уникати не об'єктивної оцінки підприємств, чия структура балансу відрізняється від середньостатистичної.

Важливо, що хоча Положення №351 є обов'язковим до виконання, банки мають право розширювати його положення у своїх внутрішніх документах. Це стосується як деталізації методики розрахунку показників, так і впровадження додаткових оціночних моделей, таких як скорингові системи, балові шкали чи автоматизовані профілі ризику. Усі такі підходи мають бути затверджені в рамках політики управління ризиками конкретного банку.

Загалом, процедура оцінки кредитоспроможності позичальника дозволяє банкам ухвалювати обґрунтовані рішення щодо кредитування, враховуючи як фінансовий стан підприємства, так і ризики, пов'язані з його діяльністю. Точність такої оцінки безпосередньо впливає на умови кредитної угоди — строк, процентну ставку, суму та вимоги до забезпечення [32].

Такий підхід є невід'ємною складовою системи управління кредитним ризиком. Його вдосконалення сприяє підвищенню стабільності банківської системи в цілому. За даними НБУ, станом на початок 2025 року частка проблемних кредитів знизилася до 30,3%, що свідчить про позитивні зміни у сфері управління кредитним ризиком [33, 34].

У 2025 році НБУ продовжує впровадження нових регуляторних вимог, спрямованих на посилення прозорості, якості активів і адаптацію банківської системи до європейських стандартів [35]. Це має забезпечити її довгострокову стійкість і сприяти подальшій інтеграції у міжнародний фінансовий простір.

Тож, методика оцінки кредитоспроможності підприємства, що пропонується Національним банком України, є системною, багаторівневою та достатньо гнучкою для врахування особливостей кожного позичальника. Вона базується на об'єктивному аналізі фінансових результатів, посиленому суб'єктивною експертною оцінкою, що разом забезпечує всебічну характеристику ризику співпраці з конкретним підприємством.

В результаті дослідження теоретичних підходів до оцінки кредитоспроможності підприємства можна сформулювати такі основні висновки:

1. Поняття кредитоспроможності підприємства розглядається з різних підходів, але в основі більшості визначень лежить здатність компанії вчасно погасити зобов'язання перед банком відповідно до умов кредитного договору. Це поняття охоплює не лише фінансові показники, а й репутацію, якість управління, наявність забезпечення тощо.

2. На рівень кредитоспроможності впливають як внутрішні чинники (ліквідність, рентабельність, структура капіталу), так і зовнішні обставини — економічна ситуація в країні, рівень інфляції, валютні ризики, галузеві проблеми. Саме сукупність цих факторів формує загальну картину платоспроможності компанії в очах банків.

3. Існує кілька підходів до оцінки кредитоспроможності: коефіцієнтний, рейтинговий та моделювання ризиків. У вітчизняній практиці найчастіше використовують коефіцієнтний аналіз і рейтингову систему. У міжнародній практиці застосовуються більш комплексні методики, зокрема CAMELS, 6Cs, PRISM та інші.

4. Оцінювання кредитоспроможності підприємств в Україні здійснюється відповідно до Положення НБУ № 351, згідно з яким позичальники-юридичні особи класифікуються за 10 кредитними класами. Оцінка включає фінансові коефіцієнти, а також інші якісні критерії, зокрема ділову репутацію та якість забезпечення.

5. Банки використовують власні методики аналізу, які базуються на вивченні фінансової звітності та розрахунках основних коефіцієнтів: ліквідності, покриття, оборотності тощо. Окрему увагу приділяється наявності застави та історії взаємодії клієнта з фінансовими установами.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ТА КРЕДИТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА (НА ПРИКЛАДІ ТОВ СП «НІБУЛОН»)

2.1. Загальна характеристика підприємства

ТОВ СП «НІБУЛОН» — одне з найбільших аграрних підприємств України, заснована у 1991 році, що спеціалізується на вирощуванні та переробці зернових культур, виготовленні високоякісних кормів для тварин, а також логістичних послугах [36]. Зареєстрована в місті Миколаєві, підприємство відіграє ключову роль у розвитку агропромислового комплексу України, інвестувавши в національну економіку понад 2,3 млрд доларів США.

Основною сферою діяльності за КВЕД є оптова торгівля зерном, насінням та кормами для тварин. До початку війни компанія обробляла понад 75,6 тис. гектарів сільськогосподарських земель із застосуванням сучасних агротехнологій. Загальна виробнича потужність становить 300 тис. тонн зернових і олійних культур на рік [37].

НІБУЛОН має потужну логістичну інфраструктуру, яка включає 27 перевантажувальних терміналів та елеваторних комплексів, 388 зерноскладів силосного типу із загальною ємністю 2,25 млн тонн, власні транспортні засоби — 100 вантажівок та 212 залізничних вагонів. Це забезпечує можливість ефективного зберігання продукції та оперативної її доставки без втрати якості [38].

Компанія є не лише аграрним виробником, а й потужним гравцем у галузі водного транспорту. Суднобудівно-судноремонтний завод, що входить до холдингової структури підприємства, має виробничу потужність 10 суден

на рік. НІБУЛОН експлуатує власний флот, який у довоєнний період складав 83 одиниці (баржі, буксири, плавкрани тощо), зокрема використовуваних і для пасажирських перевезень [38]. Загальні інвестиції в розвиток флоту становили 600 млн доларів. Це дозволило значно зменшити логістичні витрати і забезпечити незалежність у транспортуванні продукції до портів.

У 2020 році компанія відкрила перше річкове підприємство у Дніпропетровській області, а в 2022 — розпочала будівництво нового терміналу в Ізмаїлі, намагаючись адаптувати логістику до нових геополітичних умов. До початку повномасштабного вторгнення росії у 2023 році флот НІБУЛОНу складав 81 судно, з яких 68 було заблоковано [38].

НІБУЛОН експортує зернові культури у понад 70 країн світу. У 2019 році компанія вивезла 5,3 млн тонн продукції, а у 2021 — уже 5,6 млн тонн. Основні ринки збуту — країни Азії (62,3%), Африки (20,7%), Європи (15,9%) та Північної Америки (1%) [34]. Важливою є участь компанії у Всесвітній продовольчій програмі ООН, в межах якої зернові постачаються до країн, що зазнають гуманітарної кризи: Пакистан, Ефіопія, Бангладеш, Кенія, Мавританія та Ємен [36].

Центральний офіс компанії розташований у Миколаєві — місті з багатою історією експорту зерна ще з кінця XIX століття. Сьогодні компанія зберігає лідерство в галузі, не лише за обсягами, але й за якістю та безпечністю продукції.

Організаційно-правова форма ТОВ дозволяє НІБУЛОНу мати гнучку та ефективну систему управління. Основним органом корпоративного управління є загальні збори учасників, а оперативну діяльність забезпечує Рада директорів. Її виконавчі директори відповідають за виробничі та фінансові процеси, логістику, персонал, юридичні питання й ІТ. Невиконавчі — за безпеку судноплавства, технічний розвиток, взаємодію з владою та інші стратегічні напрями. Також на підприємстві функціонують чотири профільні комітети: з трансформації та інвестицій, призначень і винагород, аудиту та ризик-менеджменту, а також бюджету [36].

Повномасштабне вторгнення росії завдало компанії значних збитків: за даними на 2023 рік, втрати сягнули 416 млн доларів США, загинуло 20 працівників, 40% персоналу втрачено, 68% виробничих потужностей не функціонують, 25,5 тис. га землі заміновано або окуповано. Попри ці труднощі, НІБУЛОН активно реалізує антикризову стратегію: будує нові логістичні об'єкти, зокрема річковий термінал в Ізмаїлі, та відкриває нові шляхи експорту, що дозволяє зберігати фінансову стабільність [36].

Попри ці труднощі, НІБУЛОН активно реалізує антикризову стратегію: будує нові логістичні об'єкти, зокрема річковий термінал в Ізмаїлі, та відкриває нові шляхи експорту, що дозволяє зберігати фінансову стабільність [36].

Компанія дотримується високих стандартів у сфері екологічної відповідальності та сталого розвитку. Метою діяльності підприємства є випуск конкурентоспроможної, екологічно безпечної та якісної продукції, яка відповідає ринковим вимогам і стандартам безпеки для людини. Цього досягають завдяки модернізації виробництва, підвищенню рівня екологічної безпеки та впровадженню технологій із мінімальним впливом на довкілля [39].

Екологічна політика компанії спрямована на ефективне використання природних ресурсів (води, повітря, ґрунтів), їх відтворення та охорону навколишнього середовища. Керівництво й персонал НІБУЛОНу усвідомлюють важливість сталого виробництва та активно впроваджують екологічні підходи у свою діяльність [39].

Політика в галузі охорони праці базується на принципі пріоритетності життя і здоров'я працівників над виробничими результатами. Компанія прагне комплексно вирішувати завдання безпеки праці, навіть в умовах військового конфлікту.

Незважаючи на складну економічну ситуацію, НІБУЛОН зберігає високу довіру з боку міжнародних фінансових інституцій, серед яких — Світовий банк, Міжнародний банк реконструкції та розвитку (МБРР),

Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР), Європейський інвестиційний банк (ЄІБ) та Міжнародна фінансова корпорація (IFC). У рамках співпраці реалізуються програми розвитку експорту та енергоефективності, зокрема — проекти з удосконалення логістики в Україні. Це підтверджує високу ділову репутацію компанії на міжнародному рівні [40].

2.2. Оцінка фінансового стану підприємства

Фінансовий стан підприємства — це узагальнена характеристика його стабільності, надійності та здатності працювати ефективно в ринкових умовах. Особливої актуальності він набуває в умовах економічної нестабільності, спричиненої повномасштабною збройною агресією росії проти України, яка впливає на діяльність всіх вітчизняних підприємств.

Для оцінки фінансового стану ТОВ СП «Нібулон» складемо налітичний баланс за 2023–2024 роки (табл. 2.1).

З табл. 2.1 видно, що загальний обсяг активів підприємства протягом досліджуваного періоду зменшився: з 28 141 742 тис. грн. на кінець 2022 року до 26 468 442 тис. грн на кінець 2024 року, тобто на 1 673 300 тис. грн (або на 5,95%). Це свідчить про загальне скорочення ресурсної бази та виробничих можливостей підприємства.

Зменшення активів відбулося внаслідок скорочення як необоротних, так і оборотних активів.

Вартість необоротних активів зменшилася на 927 226 тис. грн (або на 4,36%). В структурі активів їх питома вага залишилася значною (більше 70%), навіть збільшилась до 76,89% на кінець 2024 року, що відповідає капіталомісткому характеру діяльності підприємства.

Оборотні активи також зазнали негативної динаміки, зменшившись на 746 074 тис. грн. (або на 10,86%). Особливо помітним є скорочення запасів.

Таблиця 2.1

Аналітичний баланс ТОВ СП «НІБУЛОН» ЗА 2023-2024 роки

Статті балансу	На кінець 2022		На кінець 2023		На кінець 2024		Відхилення (+: -) 2024 від 2022		
	сума, тис. грн	питома вага, %	сума, тис. грн	питома вага, %	сума, тис. грн	питома вага, %	суми, тис. грн	Темп приросту, %	питомої ваги, %
Активи разом	28141742	100,00	25642347	100,00	26468442	100,00	-1673300	-5,95	0,00
1. Необоротні активи	21278042	75,61	18501490	72,15	20350816	76,89	-927226	-4,36	1,28
2. Оборотні активи	6863700	24,39	7140857	27,85	6117626	23,11	-746074	-10,87	-1,28
2.1. Запаси	5485924	19,49	4990234	19,46	4367186	16,50	-1118738	-20,39	-2,99
2.2. Дебіторська заборгованість	1028410	3,65	676942	4,72	1211313	4,58	182903	17,79	0,92
2.3. Гроші та їх еквіваленти	241727	0,86	1267646	4,94	498593	1,88	256866	106,26	1,02
2.4. Інші оборотні активи	107639	0,38	206035	0,80	40534	0,15	-67105	-62,34	-0,23
Пасиви разом	28 141 742	100,00	25 642 347	100,00	26 468 442	100,00	-1673300	-5,95	-8,67
1. Власний капітал	3 227 795	11,47	1 616 116	6,30	639 572	2,42	-2588223	-80,19	-9,05
1.1. Зареєстрований капітал	19	0,00	700	0,00	700	0,00	681	3584,21	0,00
1.2. Капітал в дооцінках	8 386 103	29,80	7 580 038	29,56	8 226 344	31,08	-159759	-1,91	1,28
1.3. Резервний капітал	5	0,00	5	0,00	5	0,00	0	0,00	0,00
1.4. Нерозподілений прибуток	-5 158 332	-18,33	-5 964 627	-23,26	-7 587 477	-28,67	-2429145	47,09	-10,34
2. Позиковий капітал	24 913 947	88,53	24 026 231	93,70	25 828 870	97,58	914923	3,67	9,05
2.1. Довгострокові зобов'язання	2 222 641	7,90	1 830 139	7,14	2 777 782	10,49	555141	24,98	2,60
2.2. Короткострокові кредити та позики	16 695 980	59,33	18 100 388	70,59	19 708 296	74,46	3012316	18,04	15,13
2.3. Поточні зобов'язання	5 995 326	21,30	4 095 704	15,97	3 342 792	12,63	-2652534	-44,24	-8,67
- кредиторська заборгованість за товари, роботи	896 668	3,19	559 859	2,19	491 202	1,86	-405 466	-45,22	-1,33
- інші поточні зобов'язання	5 098 658	18,11	3 535 845	13,79	2 851 590	10,77	-2 247 068	44,07	-7,34

Джерело: складено автором на основі [40, 41, 42]

Їх вартість зменшилася на 1 118 758 тис. грн (або на 20,39%), що свідчить про скорочення виробничої діяльності підприємства. Водночас обсяг дебіторської заборгованості зріс на 182 903 тис. грн (або на 17,79%), що може бути пов'язано з послабленням дисципліни розрахунків з боку контрагентів або зростанням відтермінованих платежів.

Позитивною є динаміка статті "Гроші та їх еквіваленти", яка збільшилася у 2,06 рази – з 241 727 тис. грн до 498 593 тис. грн. Це може свідчити про підвищення рівня ліквідності підприємства або про накопичення вільних коштів через скорочення активної операційної діяльності.

В пасивах в 2023-2024 роках спостерігається зменшення власного капіталу підприємства на 2 588 223 тис. грн. або на 80,19%. Його питома вага в структурі пасивів знизилася з 11,47% на кінець 2022 року до лише 2,42% на кінець 2024 року. Основним чинником цього є поглиблення збиткової діяльності підприємства: нерозподілений прибуток за цей період зменшився ще на 2 429 145 тис. грн, що підтверджує наявність значних фінансових втрат. Отже, непокриті збитки з'їдають власний капітал. При такому співвідношенні власного і позикового капіталу підприємство є фінансово нестійким. І його фінансова стійкість і 2023-2024 роках поступово знижується.

Показники позикового капіталу навпаки продемонстрували зростання: з 24 913 947 тис. грн на кінець 2022 року до 25 828 870 тис. грн на кінець 2024 року (тобто на +914 923 тис. грн. або на 3,67%). Основну частку становлять короткострокові кредити та позики, які зросли на 3 012 316 тис. грн (або на 18,04%), що може свідчити про збільшення потреби в оборотному капіталі або ускладнення доступу до довгострокового фінансування.

Поточні зобов'язання підприємства, навпаки, зменшилися — з 5 995 326 тис. грн на кінець 2022 року до 3 342 792 тис. грн на кінець 2022 року, тобто на 2 652 534 тис. грн. або на 44,24%. Це можна трактувати як позитивну тенденцію з погляду короткострокової платоспроможності, адже

обсяг зобов'язань, які мають бути погашені у найближчий час, значно скоротився.

Кредиторська заборгованість за товари, роботи та послуги зменшилася на 405 466 тис. грн (на 45,22%), що, ймовірно, пов'язане з активними розрахунками підприємства з постачальниками та контрагентами. Інші поточні зобов'язання також зменшилися на 2 247 068 тис. грн (на 44,07%), що стало наслідком зростання обсягу короткострокових кредитів і позик.

Таким чином, на основі наведених даних можна зробити висновок, що підприємство перебуває в умовах фінансового тиску: за 2023-2024 роки фіксується скорочення активів, зменшення власного капіталу та суттєві коливання структури зобов'язань. Водночас деякі зміни мають позитивні ознаки з точки зору ліквідності та короткострокової платоспроможності.

Для більш глибокого розуміння причин значного зменшення обсягу і питомої ваги власного капіталу ТОВ СП «НІБУЛОН» доцільно проаналізувати фінансові результати діяльності підприємства за 2022–2024 роки. У таблиці 2.2 наведено ключові показники фінансової звітності, які дозволяють оцінити динаміку доходів, витрат та кінцевих результатів.

Таблиця 2.2

Фінансові результати ТОВ СП «НІБУЛОН» за 2022-2024 роки

Стаття	2022	2023	2024
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції	15181308	22901411	20263012
Собівартість реалізованої продукції	(17445051)	(19473721)	(18088919)
Валовий прибуток / збиток	(2263743)	3427690	2174093
Інші операційні доходи	262419	519765	515023
Адміністративні витрати	(194730)	(439914)	(606235)
Витрати на збут	(668427)	(694420)	(586901)
Інші операційні витрати	(1708552)	(2471377)	(172313)
Фінансовий результат від операційної діяльності	(4573033)	341744	1323667
Інші фінансові доходи	25	22935	5099
Інші доходи	91	363	0
Фінансові витрати	(998882)	(1396692)	(1448522)
Інші витрати	(4087001)	(662467)	(1883626)

Продовження табл. 2.2

1	2	3	4
Фінансовий результат до оподаткування:	(9658800)	(1694117)	(2003382)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	310480	480327	(9520)
Чистий фінансовий результат:	(9200381)	(1213790)	(2012902)

Джерело: складено автором на основі [41, 42, 43]

Першим, ключовим фактором збиткової діяльності ТОВ СП «НІБУЛОН» є вторгнення росії на територію України і військові дії, починаючи з 24 лютого 2022 року. ТОВ «НІБУЛОН» понесло прямі матеріальні втрати від військових дій. І тому чисті збитки в 2022 році склали 9 200 381 тис. грн. За словами гендиректора Андрія Вадатурського підприємство від початку повномасштабної війни зазнало збитків в розмірі понад 400 млн доларів [44].

В 2023 році збитки зменшилися в 7,6 рази до 1 213 790 тис.грн. І це пояснюється тим, що «Україна уклала угоду про відновлення експорту зерна з Туреччиною та ООН 22 липня 2022 року. З серпня 2022 року по березень 2023 року в рамках “Зернової ініціативи” було забезпечено експорт понад 25 млн тонн українського зерна» [45].

В 2024 році ТОВ СП «НІБУЛОН» отримало чисті збитки в сумі 2 012 902 тис. грн., що на 65,7% більше порівняно з 2023 роком. Це пояснюється тим, що влітку 2023 року термін дії зернової угоди завершився і знов скоротився експорт зерна в акваторії Чорного моря.

Далі здійснимо оцінку фінансової стійкості підприємства, щоб визначити, наскільки ТОВ СП «НІБУЛОН» забезпечене власними фінансовими ресурсами та здатне ефективно функціонувати в умовах зовнішніх і внутрішніх ризиків. Для оцінки фінансової стійкості використовуються абсолютні та відносні показники.

Абсолютними показниками фінансової стійкості є показники, що характеризують ступінь забезпеченості запасів джерелами їх фінансування. І залежно від цього виділяють чотири типи фінансової стійкості підприємства:

абсолютна, нормальна фінансова стійкість, нестійкий та кризовий фінансовий стан.

В табл. 2.3 представлений розрахунок абсолютних показників фінансової стійкості ТОВ СП «НІБУЛОН» в 2023-2024 рр.

Таблиця 2.3

Абсолютні показники фінансової стійкості ТОВ СП «НІБУЛОН»
в 2023-2024 роках

Показник	Значення на кінець року, тис. грн.			Абсолютні зміни	
	2022	2023	2024	За 2023	За 2024
1	2	3	4	5	6
1. Власний оборотний капітал підприємства	-18 050 247	-16 885 374	-19 711 244	1 164 873	-2 825 870
2. Довгострокові кредити і позикові кошти	2 222 641	1 830 139	2 777 782	-392 502	947 643
3. Короткострокові кредити	16 429 728	17 845 535	19 352 320	1 415 807	1 506 785
4. Основні джерела формування запасів	602 122	2 790 300	2 418 858	2 188 178	-371 442
5. Матеріальні запаси	5 485 924	4 990 234	4 367 186	-495 690	-623 048
6. Надлишок/Нестача власних оборотних коштів (ряд. 1-ряд. 5)	-23 536 171	-21 875 608	-24 078 430	1 660 563	-2 202 822
7. Надлишок/Нестача власних і довгострокових джерел (ряд. 1+ряд. 2-ряд. 5)	-21 313 530	-20 045 469	-21 300 648	1 268 061	-1 255 179
8. Надлишок/Нестача основних джерел формування запасів (рядок 4-строка 5)	-4 883 802	-2 199 934	-1 948 328	2 683 868	251 606
Тип фінансової стійкості	Кризовий фінансовий стан	Кризовий фінансовий стан	Кризовий фінансовий стан	X	X
Коефіцієнт забезпеченості запасів власним оборотним капіталом (ряд. 1/ряд.5)	-3,29	-3,38	-4,51	X	X
Надлишок/нестача основних джерел формування на 1 грн запасів, грн	-0,89	-0,44	-0,45	X	X

Отже, за результатами визначення типу фінансової стійкості ТОВ СП «НІБУЛОН» в 2023-2024 роках визначено, що підприємство мало кризовий фінансовий стан та було незабезпечене стабільними джерелами фінансування поточної фінансово-господарської діяльності. Підприємству загрожує банкрутство.

При поступовому зменшенні вартості запасів у підприємства величина власного оборотного капіталу збільшилась в 2023 році на 1 164873 тис.грн., а в 2024 зменшилась 2 8825870 тис. грн. Але на підприємстві спостерігається позитивна тенденція зменшення нестачі основних джерел фінансування запасів. Нестача основних джерел формування запасів за 2023 рік зменшилась на 54,95%, а за 2024 рік – на 11,44%.

В той же час зниження коефіцієнта забезпеченості запасів власним оборотним капіталом з (3,29) до (4,51) свідчить про негативну динаміку фінансової стійкості підприємства за критерієм достатності власних оборотних коштів.

Далі оцінимо основні відносні показники фінансової стійкості ТОВ СП «НІБУЛОН» в 2023-2024 роках (табл. 2.4).

Таблиця 2.4

Відносні показники фінансової стійкості ТОВ СП «НІБУЛОН» в 2023-2024 рр.

Показник	Формула	На кінець року		
		2022	2023	2024
1	2	3	4	5
Коефіцієнт автономії	$\frac{\text{Власний капітал}}{\text{Загальна вартість капіталу}}$	0,115	0,063	0,024
Коефіцієнт фінансової залежності	$\frac{\text{Загальна вартість капіталу}}{\text{Власний капітал}}$	8,719	15,867	41,385
Коефіцієнт фінансування	$\frac{\text{Позиковий капіталу}}{\text{Власний капітал}}$	7,719	14,867	40,385
Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами	$\frac{\text{Власний капітал} - \text{Необоротні активи}}{\text{Оборотні активи}}$	-2,630	-2,635	-3,222

Продовження табл. 2.4

1	2	3	4	5
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	$\frac{\text{Власний оборотний капітал}}{\text{Власний капітал}}$	-5,592	-10,448	-30,819
Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів	$\frac{\text{Власний капітал} + \text{Довгострокові зобов'язання}}{\text{Всього пасивів}}$	0,194	0,134	0,129

Джерело: складено автором на основі [41, 42, 43]

На підставі наведених даних в табл. 2.4, можна зробити наступні висновки:

1. Значення коефіцієнта автономії у 2023–2024 роках суттєво нижче за нормативне значення (більше 0,5). Така динаміка свідчить про зростання фінансових ризиків та майже повну залежність підприємства від зовнішніх джерел фінансування.

2. Значення коефіцієнт фінансової залежності значно перевищує оптимальне значення (менше 2), досягаючи на кінець 2024 році критичного значення 41,385. Це ще раз підтверджує надмірне навантаження позикового капіталу в структурі фінансування.

3. Коефіцієнт фінансування як співвідношення позикових і власних коштів різко зріс з 7,719 на кінець 2022 року до 40,385 на кінець 2024 року. Це означає, що на кожну гривню власного капіталу припадає понад 40 грн зобов'язань. Такий показник є надзвичайно високим і критичним, що підтверджує надмірну фінансову залежність підприємства від зовнішніх джерел фінансування і свідчить про втрату фінансової автономії.

4. Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами є від'ємним протягом всього досліджуваного періоду при оптимальному значенні більше 0,1. Це означає, що власного капіталу недостатньо не лише для фінансування необоротних активів діяльності, але й для фінансування оборотних активів.

5. Коефіцієнт маневреності власного капіталу при оптимальному значенні більше 0,5 мав від'ємне значення протягом 2023–2024 років. Крім того спостерігається негативна тенденція його зниження: з (5,592) на кінець 2022 р. до (30,819) на кінець 2024 р. Це є наслідком значного зменшення як власного капіталу, так і зростання нестачі власного оборотного капіталу..

6. Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів протягом досліджуваного періоду при оптимальному значенні 0,75-0,9 перебував на низькому рівні і спостерігається негативна тенденція його зниження з 0,194 на кінець 2022 року до 0,129 на кінець 2024 року. Це свідчить про переважання короткострокових зобов'язань в структурі апіталу..

Отже, аналіз відносних коефіцієнтів фінансової стійкості свідчить про погіршення структури капіталу ТОВ СП «НІБУЛОН», зростання фінансових ризиків та вкрай низьку фінансову стійкість підприємства і підтверджує кризовий фінансовий стан підприємства, визначений за абсолютними показниками.

Одними з найважливіших показників фінансового стану підприємства є його показники ліквідності і платоспроможності. Тому далі визначимо здатність ТОВ СП «НІБУЛОН» своєчасно виконувати свої зобов'язання перед кредиторами в умовах обмежених ресурсів шляхом розрахунку трьох основних коефіцієнтів ліквідності:

- коефіцієнта загальної ліквідності, який відображає, наскільки оборотні активи покривають поточні зобов'язання підприємства;
- коефіцієнта швидкої ліквідності, що демонструє частку ліквідних активів (без урахування запасів) у структурі покриття короткострокових боргів;
- коефіцієнта абсолютної ліквідності, який показує, яка частина зобов'язань може бути погашена негайно за рахунок грошових коштів і їх еквівалентів.

В табл. 2.5 наведені результати розрахунку показників ліквідності ТОВ СП «НІБУЛОН» в 2023–2024 роках.

Аналізуючи отримані дані, можна зробити висновки, що всі коефіцієнти ліквідності менше за нормативні значення, а отже ТОВ СП «НІБУЛОН» є неплатоспроможним в 2023-2024 роках.

Таблиця 2.5

Аналіз показників ліквідності ТОВ СП «НІБУЛОН» за 2023-2024 роки

Показник	Норматив	Формула	На кінець року		
			2022	2023	2024
Коефіцієнт загальної ліквідності	2-2,5	$\frac{\text{Оборотні активи}}{\text{Поточні зобов'язання}}$	0,302	0,322	0,265
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,7-0,8	$\frac{(\text{Оборотні активи} - \text{Запаси})}{\text{Поточні зобов'язання}}$	0,061	0,097	0,076
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,2-0,35	$\frac{\text{Гроші та їхні еквіваленти}}{\text{Поточні зобов'язання}}$	0,011	0,057	0,022

Джерело: складено автором на основі [41, 42, 43]

Значення коефіцієнтів загальної ліквідності в 2023-2024 рр. менше 1 при нормативі 2-2,5. Це є свідченням того, що підприємство немає можливості не тільки розрахуватися зі своїми поточними боргами, але й немає власних коштів в обороті для продовження господарської діяльності. На кінець 2022 року воно може погасити 30,2% своїх поточних боргів, на кінець 2023 – 32,2%, на кінець 2024 – 26,5%.

При нормативі 70 – 80 % підприємство за рахунок наявних грошових коштів та очікуваних надходжень від дебіторів пТОВ СП «НІБУЛОН» може розрахуватися з боргами короткострокового характеру на кінець 2022 р. на 6,1%, на кінець 2023 р. – на 9,7%, а на кінець 2024 р. – на 7,6%.

Так, станом на кінець 2022, 2023 та 2024 років, ТОВ СП «НІБУЛОН» може негайно за рахунок наявних грошових коштів погасити відповідно 1,1%, 5,7% та 2,2% поточних зобов'язань при нормативі 20-35%.

Отже підприємство ТОВ СП «НІБУЛОН» є фінансово нестійким, неплатоспроможним.

Особливе занепокоєння викликає критично низький рівень фінансової стійкості: підприємство має вкрай низьку питому вагу власного капіталу, значну фінансову залежність і повну відсутність власних оборотних коштів. Така ситуація значно підвищує ризики потенційного банкрутства у разі погіршення зовнішніх умов або зменшення доступу до позикових коштів. В таких умовах компанія втрачає фінансову гнучкість і стає вразливою до навіть незначних коливань ринкової кон'юнктури. Це свідчить про необхідність термінового перегляду структури капіталу та фінансової стратегії загалом.

Щоб уникнути подібного сценарію, підприємству необхідно терміново переглянути підходи до структури фінансування, зменшити залежність від позикового капіталу і сформувати резерв власних ресурсів для стабільного функціонування.

2.3. Оцінка кредитоспроможності підприємства за методикою НБУ

Визначення кредитного класу є важливою складовою оцінки фінансового стану будь-якого підприємства. Цей показник дає змогу визначити, наскільки компанія здатна виконувати свої фінансові зобов'язання перед банками, фінансовими установами та іншими зацікавленими сторонами. Рівень кредитного класу впливає на рішення кредиторів щодо співпраці, а також на умови надання фінансування.

Для оцінки кредитоспроможності використовуються моделі, що передбачені Положенням Національного банку України №351 [12]. У документі надані моделі розрахунку інтегрального показника боржника - юридичної особи в залежності від розмірів підприємства (велике, середнє або мале) і видів економічної діяльності. Оскільки основним видом діяльності ТОВ СП «НІБУЛОН» за класифікатором КВЕД 2010 є діяльність – 46.21 «Оптова торгівля зерном, необробленим тютюном, насінням і кормами для

тварин», яка належить до секції G, і підприємство належить до великих підприємств, тому для розрахунку інтегрального показника боржника - юридичної особи для великого підприємства була застосована модель, розроблена оптової та роздрібною торгівлі:

$$Z = 2,094 + 0,389 \cdot X_2 + 0,466 \cdot X_5 + 0,523 \cdot X_6 + 0,265 \cdot X_7 + 0,576 \cdot X_8 + 0,279 \cdot X_{13} + 0,237 \cdot X_{17}, \quad (2.1)$$

де

$X_2, X_5, \dots, X_{17}$ – змінні дискримінантної моделі (показники), що визначаються на підставі значень фінансових показників боржника - юридичної особи та параметрів дискримінантної моделі Національного банку України [12], що представлена в Додатку В.

В табл. 2.6 наведено порядок обчислення фінансових коефіцієнтів, що використовуються для визначення значень відповідних їм змінних X_i .

Таблиця 2.6

Порядок розрахунку фінансових показників, на підставі яких визначаються показники X_i моделі інтегрального показника Z [12]

Показники	Характеристика	Алгоритм розрахунку
K_2	Спроможність підприємства покривати короткострокові зобов'язання за рахунок оборотних активів	Ф. №1: $\frac{(1125+1100+1110+1165, \text{ гр.4})}{1695, \text{ гр.4}}$
K_5	Період повного обороту запасів	$\frac{\text{Ф. №1: } (1100+1110), \text{ гр. 4} \cdot 365}{\text{Ф. №2: } 2050, \text{ гр.3}}$
K_6	Спроможність обслуговування боргу валовим прибутком	$\frac{\text{Ф. №2: } (2090-2095), \text{ гр.3}}{\text{Ф. №1: } 1510+1515+1600+1610-1165), \text{ гр. 4}}$
K_7	Частка боргу підприємства до активів	$\frac{\text{Ф. №1: } (1510+1515+1600+1610), \text{ гр.4}}{1300, \text{ гр.4}}$
K_8	Період повного обороту кредиторської заборгованості	$\frac{\text{Ф. №1: } 1615, \text{ гр.4} \cdot 365}{\text{Ф. №2: } 2050, \text{ гр. 3}}$
K_{13}	Частка активів, яка немає прямого відношення до операційної діяльності підприємства	$\frac{\text{Ф. №1: } (1000+1030+1035+1040+1045+1050+1090+1155+1160+1190), \text{ гр.4}}{1300, \text{ гр.4}}$
K_{17}	Спроможність фінансування фінансових витрат валовим прибутком	$\frac{\text{Ф. №2: } (2090-2095), \text{ гр.3}}{(2250-2220), \text{ гр.3}}$

Далі здійснимо розрахунок фінансових показників ТОВ СП

«НІБУЛОН» в 2023-2024 рр. і визначимо в залежності від їх значень змінні X_i моделі інтегрального показника Z (табл. 2.6).

Таблиця 2.7.

Фінансові показники ТОВ СП «НІБУЛОН» за 2023-2024 роки,
відповідні їм значення змінних X_i моделі інтегрального показника
і значення інтегрального показника Z

Фінансовий показник	Кі, %			Хі, %		
	На кінець 2022	На кінець 2023	На кінець 2024	На кінець 2022	На кінець 2023	На кінець 2024
К2 – показник загальної ліквідності	25,72%	28,65%	23,15%	-1,744	-1,744	-1,744
К5 – показник оборотності запасів	11478,11%	9353,30%	8812,15%	0,469	0,469	0,469
К6 – показники покриття боргу валовим прибутком	13,29%	19,49%	10,51%	-0,788-	-0,788	-1,843
К7 – показники заборгованості	61,39%	73,53%	80,04%	-0,440	-1,449	-1,449
К8 – показники оборотності кредиторської заборгованості	1876,08%	1049,36%	991,15%	0,512	0,243	0,243
К13 – показники частки неопераційних елементів балансу	2,20%	3,41%	4,23%	0,545	0,545	0,451
К17 – показники покриття фінансових витрат валовим прибутком	-226,62%	241,45%	149,56%	-1,786	-1,786	-1,786
Інтегральний показник Z				1,129	0,707	0,129

На підставі отриманих даних розраховано інтегральний показник кредитоспроможності підприємства. В 2023-2024 роках спостерігається негативна тенденція зниження цього показника. На рис. 2.2 представлена динаміка цього показника для ТОВ СП «НІБУЛОН», яка свідчить про зниження рівня кредитоспроможності компанії протягом аналізованого періоду.

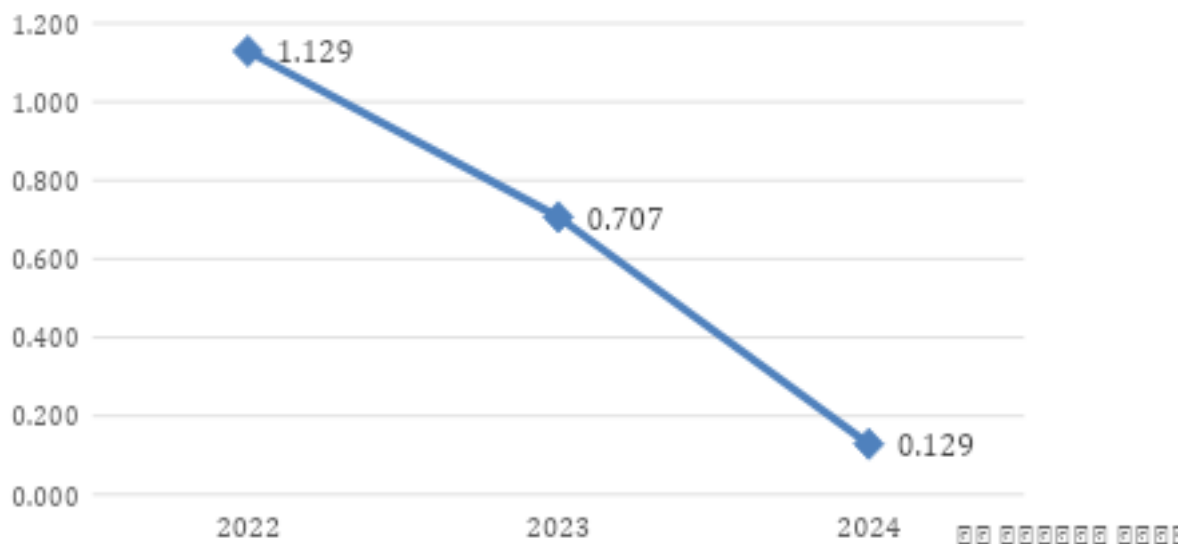

Рис. 2.2 Динаміка інтегрального показника ТОВ СП «НІБУЛОН» за 2023-2024 роки.

Розрахунок інтегрального показника кредитоспроможності підприємства за методикою НБУ свідчить про поступове погіршення фінансового стану ТОВ СП «НІБУЛОН» у 2023–2024 роках, зниження його кредитоспроможності

В залежності від значення інтегрального показника визначається клас боржника – юридичної особи з урахуванням величини підприємства (Додаток Г).

На кінець 2022 році значення інтегрального показника (Z) становило 1,129, а отже підприємство належить до 6 класу боржника.

На кінець 2023 році значення інтегрального показника (Z) становило 0,707, а отже підприємство також належить до 6 класу боржника. Клас боржника юридичної особи вказує на те, що підприємство оцінюється як високоризикований боржник та має значні фінансові труднощі, і кредитори (в тому числі банки, постачальники) оцінюють його платоспроможність як низьку.

На кінець 2024 році значення інтегрального показника (Z) становило 0,129, а отже підприємство належить до 7 класу боржника. Клас боржника

юридичної особи «7» означає, що компанія має високий рівень кредитного ризику та класифікується як високоризикова для кредиторів, таких як банки. Це означає, що існує значна ймовірність того, що підприємство не виконає свої боргові зобов'язання.

Це свідчить про незадовільну кредитоспроможність підприємства та наявність високих фінансових ризиків. Найбільший негативний вплив на інтегральну оцінку мали трансформовані коефіцієнти K2 (–1,744), K6 (–1,843) та K17 (–1,786), що вказує на суттєві проблеми з ліквідністю, перевищення фінансових витрат над доходами та низький рівень покриття боргових зобов'язань. Така ситуація є типовою для підприємств, які перебувають у стані фінансової дестабілізації, особливо в умовах зовнішніх шоків, таких як війна, порушення логістичних ланцюгів та інфляційні чинники.

У 2023 році ситуація, попри складне економічне становище в країні, дещо покращилась. Значення інтегрального показника Z зросло до 0,707, що дало змогу класифікувати підприємство як такого, що належить до 8 класу боржників. Незважаючи на те, що цей рівень все ще свідчить про вкрай високий ризик дефолту, спостерігається позитивна динаміка окремих фінансових показників.

Зокрема, покращився трансформований коефіцієнт K6, значення якого зменшилось з –1,843 до –0,788, що вказує на певне зниження навантаження фінансових витрат на діяльність підприємства. Також позитивний вплив зберегли такі коефіцієнти, як K5 (0,390), що характеризує оборотність запасів, та K13 (0,545), який свідчить про помірну частку неопераційних активів у структурі балансу. Ці зрушення можуть свідчити про поступове нарощення ефективності господарської діяльності, що є важливим кроком до стабілізації фінансового стану.

У 2024 році підприємству вдалося досягти ще кращих результатів. Значення інтегрального показника зросло до 1,129, що дозволило віднести компанію до 7 класу боржників за класифікацією НБУ. Це є свідченням

переходу до більш стійкого фінансового стану, хоча рівень ризику все ще залишається підвищеним. У цей період спостерігалось подальше зростання прибутковості, що стало можливим завдяки реалізації внутрішніх оптимізаційних заходів, скороченню непродуктивних витрат і покращенню основних коефіцієнтів.

Наприклад, трансформований коефіцієнт K6 продовжив демонструвати позитивну динаміку, а K13, хоча й дещо знизився до 0,451, залишився на рівні, що свідчить про контрольовану частку неопераційних активів. У той самий час значення K7, яке досягло 80,04%, сигналізує про перевищення боргового навантаження над оптимальним рівнем, що все ще становить потенційну загрозу для фінансової стійкості.

Загалом упродовж 2022–2024 років ТОВ СП «НІБУЛОН» продемонструвало поступовий вихід із критичної фази фінансової нестабільності. Хоча в 2022 та 2023 роках підприємство ще відповідало 6 класу боржника, вже у 2024 році спостерігалось зниження до 7 класу.

Така динаміка, хоч і залишається в межах підвищеного ризику, відображає здатність підприємства до адаптації в умовах глибоких макроекономічних потрясінь. Водночас наявність окремих проблемних аспектів, як-от значне боргове навантаження та нестабільність частини коефіцієнтів, вимагає подальшого реформування фінансової політики компанії, зокрема через зниження частки короткострокових зобов'язань, залучення зовнішнього фінансування на більш вигідних умовах і активне використання реінвестованого прибутку.

Основними факторами, що стримують подальше зростання кредитоспроможності, є низький рівень ліквідності, високе боргове навантаження, значна залежність від зовнішніх джерел фінансування.

На підставі проведеного аналізу фінансового стану та кредитоспроможності ТОВ СП «НІБУЛОН» за 2023–2024 роки можна зробити такі висновки:

1. Аналіз активів засвідчив зменшення загального обсягу активів підприємства підприємства за 2022–2024 роки на 5,95%, що свідчить про скорочення діяльності підприємства та зниження його виробничих можливостей.

2. Зменшення вартості активів відбулося в результаті скорочення як необоротних, так і оборотних активів. Вартість оборотних активів зменшилася на 10,87%, а необоротних активів — на 4,36%.

3. Вартість запасів зменшилася на 20,39%, що свідчить про зменшення обсягів господарської діяльності підприємства та ймовірне скорочення обсягів реалізації продукції.

4. Зменшення пасивів балансу підприємства за 2023–2024 роки на 5,95% відбулося в результаті значного скорочення власного капіталу. Зокрема, вартість власного капіталу зменшилася на 80,19%, що може свідчити про збиткову діяльність підприємства. Натомість вартість позикового капіталу збільшилася на 6,05%, що підтверджує зростаючу залежність компанії від залучених коштів.

5. Протягом звітного періоду збільшилися непокриті збитки підприємства з 5 158 332 тис. грн на кінець 2022 року до 7 587 477 тис. грн на кінець 2024 року. Це пов'язано зі збитковою діяльністю.

6. Довгострокові зобов'язання за 2022–2024 роки збільшилися на 24,98%, що зумовлено зростанням потреби в залученні зовнішнього фінансування на тлі зниження прибутковості та нестачі обігових коштів. Їхня питома вага в загальній вартості капіталу підприємства становила 8,06% на кінець 2022 року та 10,49% на кінець 2024 року.

7. Оцінка фінансової стійкості ТОВ СП «НІБУЛОН» за абсолютними показниками показала, що підприємство має кризовий фінансовий стан. Підприємство є повністю залежним від зовнішніх джерел фінансування та не забезпечене стабільними джерелами фінансування запасів.

8. Оцінка фінансової стійкості за відносними показниками

підтвердила низький рівень фінансової стійкості. Усі ключові коефіцієнти — автономії, фінансування, забезпеченості власними оборотними коштами, фінансової залежності, маневреності власного капіталу, довгострокового залучення позикових коштів — не відповідають нормативам, що свідчить про погіршення структури капіталу і підтверджує кризовий фінансовий стан підприємства, визначений за абсолютними показниками.

9. Аналіз ліквідності балансу ТОВ СП «НІБУЛОН» за 2022–2024 роки показав, що баланс підприємства не є ліквідним. Це свідчить про перевищення неліквідних активів над короткостроковими зобов'язаннями, що знижує здатність підприємства швидко реагувати на фінансові виклики.

10. Оцінка відносних показників ліквідності і платоспроможності ТОВ СП «НІБУЛОН» показала, що всі коефіцієнти ліквідності є нижчими за нормативні значення, отже, підприємство є неплатоспроможним. У нього відсутній власний оборотний капітал, що унеможлиблює своєчасне виконання зобов'язань перед контрагентами.

11. Оцінка кредитоспроможності ТОВ СП «НІБУЛОН» за методикою НБУ шляхом розрахунку інтегрального показника кредитоспроможності показала різке погіршення фінансового стану підприємства. На кінець 2024 року підприємство відповідає 7 класу боржника, тобто класифікується як високоризикове для кредиторів, таких як банки, хоча протягом 2022-2023 років відповідало 6 класу.

РОЗДІЛ 3

НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ КРЕДИТОСПРОМОЖНОСТІ ТОВ СП «НІБУЛОН»

3.1. Рекомендації щодо покращення фінансового стану підприємства

Підприємство ТОВ СП «НІБУЛОН» активно функціонує у сфері оптової та роздрібної торгівлі, зокрема аграрною продукцією, і займає провідні позиції в цьому сегменті. Поняття "роздрібна торгівля" визначається як сфера підприємницької діяльності, що полягає в продажу товарів або послуг кінцевим споживачам для їх власного некомерційного використання. Цей сектор грає важливу роль у формуванні споживчого ринку, впливаючи на фінансовий розвиток країни та задоволення потреб населення в різноманітних товарах та послугах [15].

Проведені вище аналізи фінансової стійкості, ліквідності та кредитоспроможності продемонстрували, що підприємство перебуває у нестабільному становищі, помітні труднощі з виконанням коротко- та довгострокових зобов'язань. Отже, для забезпечення подальшого розвитку та підвищення кредитоспроможності, насамперед необхідно підвищити фінансову стійкість, а також поліпшити рівень ліквідності та платоспроможності.

Фінансова стійкість підприємства визначає його здатність стабільно функціонувати за різних економічних умов. Її рівень залежить від структури капіталу, стану активів і пасивів, ефективності управління оборотними коштами та інших факторів. З огляду на отримані результати, можна зробити висновок, що ТОВ СП «НІБУЛОН» потребує заходів з оптимізації фінансової структури, збільшення власного капіталу, зменшення ризиків та ефективного

використання ресурсів.

Кризові явища становлять загрозу фінансовій стійкості підприємств, але в умовах циклічного розвитку економіки їх виникнення є закономірним. Втрата фінансової стійкості підприємствами роздрібною торгівлі в Україні спричинена не тільки внутрішніми, але й зовнішніми факторами, серед яких можна виділити такі [46]:

- воєнні дії, спричинені вторгненням росії;
 - руйнування логістичної інфраструктури;
 - зниження економічної активності та купівельної спроможності населення;
 - коливання валютного курсу та високий рівень інфляції;
- дефіцит бюджету та залежність економіки від міжнародної підтримки.

Окремо варто відзначити тяжкі наслідки війни для аграрного сектора — ключового для діяльності ТОВ СП «НІБУЛОН». Воєнна агресія призвела до значних втрат, зокрема загибелі засновника компанії Олексія Вадатурського. Це створило додаткові виклики для підприємства: порушення експортних ланцюгів, втрату управлінського потенціалу та необхідність перегляду стратегічного вектору розвитку [38].

У такій ситуації особливої актуальності набуває управління фінансовою стійкістю, зокрема через формування достатнього обсягу власного капіталу. Саме власний капітал виконує роль фінансової «подушки безпеки», дозволяючи підприємству підтримувати платоспроможність навіть за умов зниження виручки або збільшення витрат. Його достатній рівень сприяє зниженню залежності від позикових коштів, що, у свою чергу, підвищує кредитоспроможність та зменшує фінансові ризики [47].

На фоні обмеженого доступу до банківського кредитування та скорочення приватних інвестицій, одним з головних шляхів збільшення власного капіталу підприємства є реінвестування прибутку. Збереження частини чистого прибутку у формі нерозподіленого — дозволяє поступово формувати внутрішні резерви для покриття збитків, модернізації

виробництва та забезпечення стабільного обігу [3].

Окрім цього, перспективним напрямом для ТОВ СП «НІБУЛОН» є залучення довгострокових інвесторів та участь у міжнародних програмах фінансування. Підприємство вже звернуло увагу на цей напрямок, що підтверджується його відкритим зверненням до Групи Світового банку щодо участі у тендері в межах ініціативи RELINC [48]. Підприємство зазначає, що «Світовий банк має шанс не лише купити буксир — а відродити галузь», що свідчить про націленість на відновлення логістичних потужностей, а також про довіру до міжнародних партнерів як джерела підтримки [49]. Такий підхід дозволяє не лише залучити зовнішнє фінансування, але й посилити імідж компанії як активного учасника міжнародної економічної спільноти.

Для компанії участь у подібних програмах — це можливість отримати ресурси на модернізацію інфраструктури, покращення логістики або запуск нових напрямів, зокрема вихід на ринки країн Балканського регіону, що може слугувати джерелом стабільного валютного виторгу та розширення споживчої бази. Така стратегія дозволить знизити залежність від внутрішнього ринку, який залишається нестабільним.

Таким чином, ключовими заходами для підвищення фінансової стійкості ТОВ СП «НІБУЛОН» є:

- розширення обсягів діяльності та забезпечення прибуткової діяльності шляхом виходу на нові ринки збуту;
- реінвестування прибутку з метою формування резервного фонду;
- залучення довгострокового фінансування через міжнародні програми;
- оптимізація структури капіталу — зменшення частки короткострокових зобов'язань;

В умовах високої невизначеності та економічної нестабільності, спричиненої воєнними діями, питання забезпечення кредитоспроможності підприємств набуває особливої актуальності. ТОВ СП «НІБУЛОН» вже здійснює низку кроків для адаптації до нових умов, зокрема працює над

диверсифікацією логістичних напрямків та переорієнтацією на альтернативні ринки збуту.

Прикладом є розширення логістичних напрямків на південному заході України. Зокрема, підприємство активно розвиває діяльність на річці Дунай, що потенційно може забезпечити щорічний дохід у розмірі близько 3,5 млн. доларів [49]. Це свідчить про прагнення компанії до стабілізації грошових потоків в умовах обмеженого доступу до традиційної морської інфраструктури, а також про її здатність своєчасно реагувати на зовнішні виклики. Такий досвід має бути врахований як позитивний приклад для подальшого стратегічного планування.

Враховуючи виклики, з якими стикається підприємство, варто зосередити увагу на формуванні позитивної кредитної історії та зміцненні репутації серед фінансових партнерів. Прозоре ведення обліку, своєчасне виконання зобов'язань, регулярна публікація достовірної фінансової звітності й активна взаємодія з банківськими установами та донорами можуть сприяти поліпшенню кредитного рейтингу підприємства.

Водночас, важливо продовжити диверсифікацію джерел доходів та працювати над збільшенням частки валютної виручки. Розширення співпраці з міжнародними партнерами дозволить зменшити залежність від внутрішнього ринку й підвищити загальну фінансову стійкість підприємства.

Окрему увагу варто приділяти внутрішній трансформації управлінських процесів. Запровадження бюджетування за центрами фінансової відповідальності, впровадження систем оцінки ефективності діяльності персоналу (KPI), а також застосування гнучких механізмів ризик-менеджменту дозволить суттєво підвищити якість стратегічного планування.

Крім того, подальша участь у міжнародних програмах фінансування, подібних до RELINC [48], відкриває широкі перспективи для залучення довгострокового капіталу. Водночас підприємству доцільно сформулювати власну інвестиційну пропозицію, яка відповідатиме очікуванням іноземних

інвесторів та донорських організацій, зокрема в частині прозорості, ефективності використання коштів і соціальної відповідальності.

Загалом, стабілізація фінансової структури має передбачати перегляд кредитної політики підприємства. Зменшення частки короткострокової заборгованості, реструктуризація наявних зобов'язань, а також поступове нарощування довгострокового фінансування здатні позитивно вплинути на фінансову стійкість і рівень кредитоспроможності компанії в середньостроковій перспективі.

Узагальнимо прогнозовані наслідки запропонованих вище заходів в табл. 3.1, щоб визначити терміни та очікувані ефекти від змін.

Таблиця 3.1

Рекомендації щодо покращення фінансового стану ТОВ СП «НІБУЛОН»

Напрямок	Рекомендації	Очікуваний ефект	Строк реалізації
1	2	3	4
Капітал	Формування резервного фонду в перспективі за рахунок реінвестування прибутку після стабілізації операційної діяльності	Підвищення коефіцієнта автономії, зменшення залежності від зовнішніх джерел	Довгостроковий (понад 2 роки)
Залучення фінансування	Підготовка проектних заявок для залучення грантів і пільгового фінансування (RELINC, USAID, EIB, EBRD)	Доступ до дешевшого довгострокового капіталу, покращення структури позик	Короткостроковий (6–12 міс)
Кредитна політика	Реструктуризація кредитного портфеля: заміна короткострокових зобов'язань на довгострокові (за можливості, в межах перемовин із кредиторами)	Зниження кредитного навантаження, покращення ліквідності	Середньостроковий (1–2 роки)
Управління ризиками	Впровадження системи фінансового контролю та ризик-менеджменту (КРІ, бюджетування за ЦФВ, сценарне планування)	Підвищення прозорості, зниження управлінських ризиків	Постійно
Ринки збуту	Диверсифікація каналів експорту (Дунай, автологістика, Польща, Румунія); пошук нових ринків у Східній Європі	Підвищення валютної виручки, зниження ризиків втрати ринків	Середньостроковий (1–2 роки)

Продовження табл. 3.1

1	2	3	4
Репутація і відкритість	Регулярна публікація звітності, активна комунікація з банками та донорами, висвітлення прозорості діяльності	Підвищення кредитного рейтингу, довіри контрагентів	Постійно
Інвестиційна привабливість	Розробка інвестиційної стратегії з фокусом на прозорість і ефективність, врахуванням макроризиків та воєнних факторів	Підвищення шансів на гранти та довгострокові інвестиції	До 1 року
Антикризове управління	Створення антикризового управління, оновлення стратегії розвитку на період війни, гнучке реагування на зміни зовнішнього середовища	Координація дій, підвищення адаптивності, збереження операційної стійкості	Постійно

Джерело: складено автором

Узагальнюючи рекомендації, наведені в табл. 3.1, варто зазначити, що їх реалізація має потенціал для покращення фінансового стану підприємства, однак рівень ефективності таких заходів залежить від ряду зовнішніх і внутрішніх чинників. Враховуючи суттєве погіршення фінансових показників за останні роки, зокрема зниження кредитного класу до 7-го, стає очевидним, що підприємство перебуває у критичному стані, і потребує не просто покращення окремих параметрів, а комплексного антикризового підходу.

Для формування реалістичної оцінки майбутніх перспектив варто застосувати сценарний підхід, щоб змодельовати можливі напрями розвитку підприємства за різних умов реалізації запропонованих стратегічних заходів. Це дасть змогу не лише оцінити ефективність кожного напрямку дій, а й заздалегідь підготуватись до потенційних ризиків.

Зокрема, доцільно виокремити три базові сценарії розвитку:

1. Оптимістичний сценарій передбачає часткову реалізацію проєкту на Дунаї [49, 50] та залучення грантового фінансування в межах міжнародної ініціативи RELINC [48]. Валютні надходження можуть бути спрямовані як на

часткове погашення короткострокових зобов'язань, так і на реінвестування в операційну діяльність, що сприятиме відновленню обігових коштів і зміцненню фінансової стійкості. За сприятливих умов, підприємство зможе стабілізувати коефіцієнт автономії та поступово перейти до більш прийняттого класу боржника — не нижче 5.

Крім того, отримані кошти можуть бути спрямовані на погашення частини короткострокових зобов'язань або реінвестовані, що дозволить підвищити рівень фінансової стійкості. За цієї умови зростає ймовірність покращення кредитного рейтингу компанії, а також розширення доступу до зовнішнього фінансування.

2. Базовий сценарій передбачає надходження частини доходів від експорту через дунайський напрямок, однак із відтермінуванням міжнародної фінансової підтримки. У такому випадку ефект від реалізації проекту буде відчутним, але поступовим. Однак цього буде недостатньо для швидкої реструктуризації кредитного портфеля чи повноцінного відновлення власного капіталу. Підприємство зможе покращити частину коефіцієнтів (зокрема, платоспроможність та рентабельність), однак рівень фінансового ризику залишатиметься підвищеним. У цьому сценарії можливе підвищення рівня кредитоспроможності підприємства до 6-го класу боржника — тобто збереження високого кредитного ризику з обмеженим доступом до банківських кредитів. Також можливо, що підприємство залишиться у 7 класі, якщо макроекономічна ситуація в країні буде несприятлива.

3. Песимістичний сценарій передбачає поглиблення кризових тенденцій: збереження логістичних обмежень, відсутність міжнародної фінансової допомоги, нестабільність валютного ринку та загострення безпекової ситуації в регіонах присутності підприємства. У таких умовах компанія буде змушена покладатися виключно на внутрішні резерви, які вже значною мірою вичерпані. Підтримувати належний рівень власного капіталу стане надзвичайно складно, що зробить неможливим оперативне виконання фінансових зобов'язань. З огляду на це, підприємство може стати банкрутом.

Втрата здатності обслуговувати борги в повному обсязі, у поєднанні з погіршенням фінансових коефіцієнтів (автономії, платоспроможності, рентабельності), призведе до подальшого зниження довіри з боку кредиторів. У цьому сценарії підприємство опиниться під загрозою виходу з банківської системи як суб'єкт із надвисоким ризиком, а можливості залучення будь-якого зовнішнього фінансування будуть фактично втрачені. За найгіршого розвитку подій можливе ініціювання процесів реструктуризації заборгованості в досудовому або навіть судовому порядку. несприятливу реалізацію ініціатив, збереження складної макроекономічної ситуації, а також відсутність зовнішніх джерел фінансування.

Таким чином, представлений аналіз дозволяє зробити висновок, що подальший фінансовий стан ТОВ СП «НІБУЛОН» значною мірою залежатиме від зовнішніх чинників — насамперед рівня міжнародної підтримки, стабільності макроекономічного середовища та доступу до нових ринків. Навіть часткова реалізація запропонованих заходів — зокрема розвиток дунайського напрямку та залучення грантів у межах ініціативи RELINC — може мати позитивний ефект для стабілізації грошових потоків і поступового відновлення фінансової стійкості.

Зволікання з реалізацією стратегічних кроків або несприятлива зовнішньоекономічна ситуація можуть призвести до поглиблення кризи. У песимістичному сценарії існує реальна загроза не лише збереження поточного 7 класу кредитоспроможності, а й його зниження до критичного рівня, що значно обмежить фінансову маневреність підприємства.

Отже, ефективними будуть антикризове управління, оперативне реагування на виклики та активне залучення зовнішніх ресурсів залишаються ключовими умовами покращення фінансового стану компанії та підвищення її кредитоспроможності в середньостроковій перспективі.

3.2. Розробка стратегії зменшення кредитних ризиків та підвищення кредитоспроможності

Оцінка кредитоспроможності є важливим етапом у визначенні здатності підприємства своєчасно виконувати свої фінансові зобов'язання. Вона враховує не лише абсолютні показники платоспроможності, а й загальний фінансовий стан, структуру активів і пасивів, динаміку доходів і витрат, а також вплив зовнішніх чинників.

З проведеного вище аналізу фінансового стану, можемо прийти до висновку, що підприємство ТОВ СП «НІБУЛОН» на кінець 2024 року належить до 9-го класу кредитоспроможності. Це означає, що компанія має обмежені можливості щодо залучення додаткового фінансування на вигідних умовах, а рівень кредитного ризику з боку потенційних кредиторів залишається підвищеним.

Основними причинами такого становища є значний обсяг короткострокових зобов'язань, нестабільна структура капіталу, а також зовнішні економічні виклики, пов'язані з війною та руйнуванням логістичної інфраструктури. Розглянемо можливі інструменти та напрями, які дозволять покращити ситуацію та сприятимуть поступовому підвищенню рівня кредитоспроможності підприємства.

Для систематизації основних напрямів підвищення кредитоспроможності підприємства виділимо найбільш пріоритетні заходи та структуруємо їх у вигляді схеми (рис. 3.1).

Поєднання заходів з оптимізації структури капіталу, розширення джерел довгострокового фінансування та ефективного використання внутрішніх резервів може створити умови для більш стійкого фінансового розвитку підприємства. У наступному підрозділі розглянемо конкретні можливості щодо участі компанії в міжнародних програмах підтримки.

В умовах війни та часткової втрати логістичних потужностей зростає

потреба підприємств в альтернативних джерелах фінансування.

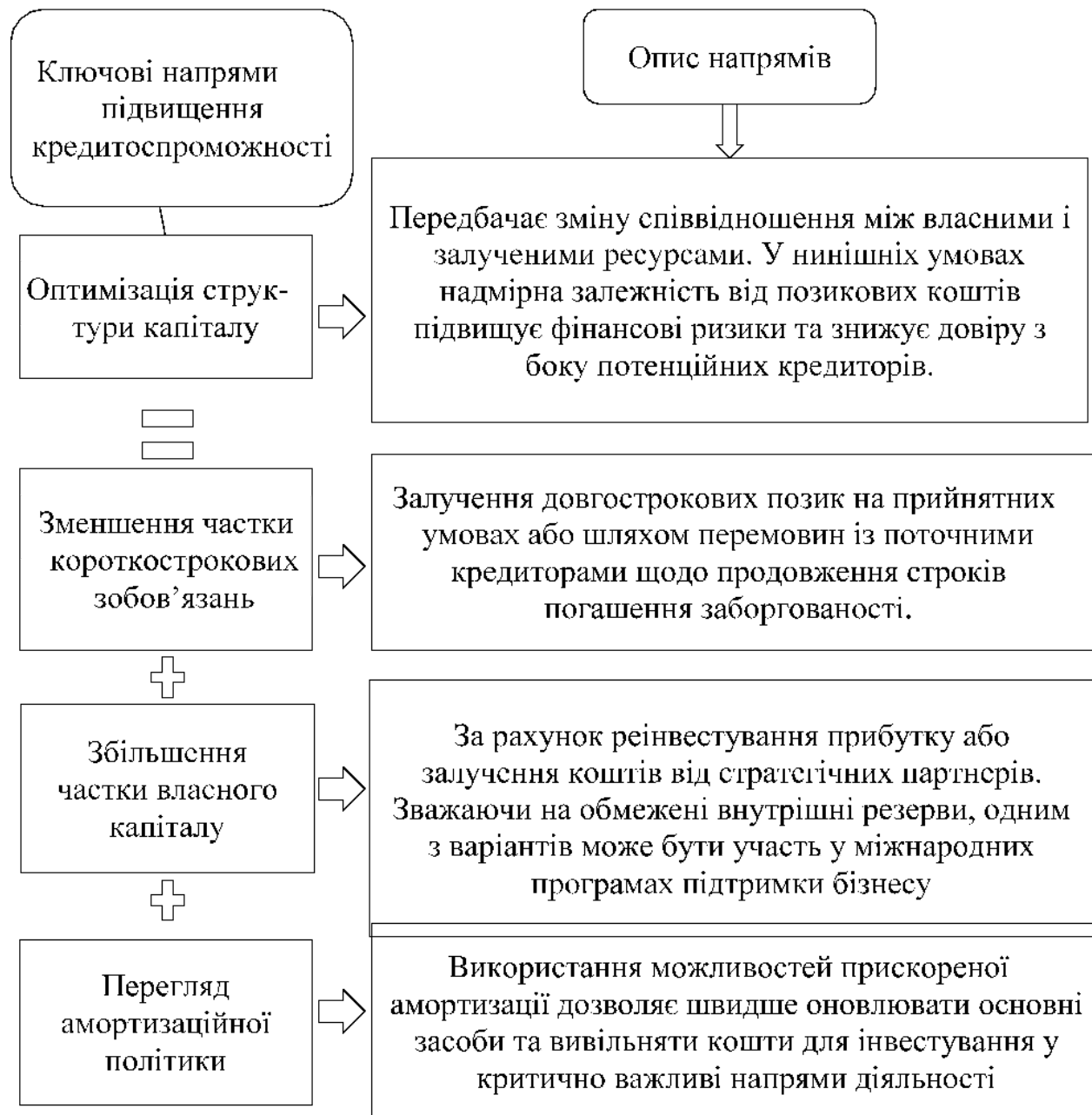

Рис 3.1. Ключові напрями підвищення кредитоспроможності ТОВ СП «НІБУЛОН» [51, 52]

Для ТОВ СП «НІБУЛОН» одним з потенційних напрямів зміцнення фінансової стійкості та підвищення кредитоспроможності може стати активне залучення зовнішніх ресурсів — як фінансових, так і організаційних.

Зокрема, йдеться про участь у міжнародних програмах підтримки українського бізнесу. Така участь дозволяє отримати доступ до грантового чи пільгового фінансування, модернізувати виробничу базу та зменшити

залежність від комерційного кредиту.

Участь у таких програмах дозволяє підприємству не лише залучити додаткові фінансові ресурси, а й підвищити свою інвестиційну привабливість у довгостроковій перспективі. Модернізація потужностей, підтримка експортної діяльності та поступове зменшення боргового навантаження сприятимуть покращенню ключових фінансових показників, що, своєю чергою, позитивно вплине на рівень кредитоспроможності компанії.

Отже, навіть за умов активізації участі у міжнародних програмах та поступового виходу з фінансової кризи, слід враховувати значний вплив зовнішнього середовища на перспективи підвищення кредитоспроможності.

Для більш повної оцінки зовнішніх факторів, що визначають економічну ситуацію в Україні та впливають на діяльність компанії, доцільно провести PEST-аналіз, який дозволить визначити потенційні ризики й можливості в макросередовищі підприємства (табл. 3.2).

PEST-аналіз є базовим інструментом для попереднього оцінювання зовнішніх факторів, що можуть впливати на діяльність підприємства. Ця методика дозволяє ідентифікувати вплив політичних (P), економічних (E), соціальних (S) та технологічних (T) чинників на його функціонування.

Проаналізувавши результати PEST-аналізу, можемо зазначити, що макросередовище, в якому функціонує ТОВ СП «НІБУЛОН», перебуває в стані надзвичайної нестабільності та характеризується високою інтенсивністю зовнішніх загроз.

Найбільш деструктивними є політичні чинники (сила впливу — 5 з 5), пов'язані з війною та загальною геополітичною напруженістю. Вони створюють безпосередні ризики для безпеки персоналу, цілісності активів і можливості стабільної логістики. Тимчасові міжнародні домовленості щодо експорту (4 бали) лише частково компенсують втрати традиційних маршрутів і не гарантують довгострокової стабільності.

Економічне середовище демонструє поєднання кризових тенденцій: інфляція, зростання собівартості, руйнування інфраструктури та обмежений

доступ до фінансування — усі ці фактори мають оцінку 5 або 4 бали.

Таблиця 3.2

Характеристика PEST-факторів макросередовища ТОВ СП «НІБУЛОН»

Група факторів	Прояв основних факторів	Характер впливу
Політичні	1. Триваюча війна, геополітична нестабільність, безпекові ризики для активів та логістики.	Негативний
	2. Обмеженість та нестабільність державної підтримки агросектору в умовах війни.	Змішаний (двоїстий вплив)
	3. Вплив міжнародних угод та санкцій на експортні можливості.	Змішаний (двоїстий вплив)
Економічні	1. Загальний економічний спад, висока інфляція, девальвація національної валюти.	Негативний
	2. Критично обмежений доступ до фінансування, високі кредитні ставки.	Негативний
	3. Мінливість світових цін на агропродукцію; зростання вартості енергоносіїв.	Змішаний (двоїстий вплив)
	4. Руйнування логістичної інфраструктури, зростання вартості перевезень.	Негативний
	5. Можливість залучення міжнародної фінансової допомоги та грантів.	Позитивний
Соціальні	1. Відтік робочої сили, дефіцит кваліфікованих кадрів через міграцію та мобілізацію.	Негативний
	2. Зростання ролі компанії у забезпеченні продовольчої безпеки (національної та міжнародної).	Позитивний
	3. Підвищені вимоги та витрати на безпеку праці в умовах війни.	Негативний
Технологічні	1. Необхідність адаптації до альтернативних логістичних технологій.	Змішаний (двоїстий вплив)
	2. Потреба та можливість модернізації інфраструктури за рахунок нових технологій (при наявності фінансування).	Позитивний
	3. Обмежений доступ до імпортованих технологій, обладнання та запчастин.	Негативний

Джерело: складено автором

Вони зумовлюють складнощі в підтриманні платоспроможності та ефективної операційної діяльності. На цьому фоні позитивним, хоча й нестабільним, чинником є можливість залучення міжнародної допомоги, включаючи пільгові фінансові інструменти (оцінка — 4).

Серед соціальних факторів основні ризики зумовлені скороченням доступної робочої сили (4 бали), що пов'язано з міграційними процесами та мобілізацією. Натомість, збереження репутації підприємства як системного експортера продовольства (3 бали) може підсилити його позиції в комунікації з міжнародними партнерами.

Технологічне середовище є неоднозначним. З одного боку, адаптація логістики та прагнення до модернізації створюють потенціал для підвищення ефективності (4 бали кожен чинник). З іншого боку, ускладнення доступу до імпортного обладнання та технологій (також 4 бали) уповільнює оновлення технічної бази.

Таким чином, PEST-аналіз підтверджує, що ТОВ СП «НІБУЛОН» перебуває під значним тиском зовнішніх обставин, що вимагають від керівництва надзвичайної гнучкості, швидкого реагування на зміни, активного пошуку шляхів диверсифікації логістики та поступового подолання кризових явищ. Стратегічні заходи, спрямовані на підвищення кредитоспроможності, набувають в такому контексті першочергового значення.

Хоча політичні та економічні фактори наразі чинять найбільш критичний вплив на діяльність ТОВ СП «НІБУЛОН», інші зовнішні чинники, такі як соціальні та технологічні, також мають значний вплив, формуючи як виклики, так і певні довгострокові перспективи для адаптації та розвитку. Наступним кроком буде проведення комплексного аналізу підприємства методом SWOT (табл. 3.3), щоб структурувати ключові сильні та слабкі сторони внутрішнього потенціалу організації у співвідношенні з можливостями та загрозами, що генеруються зовнішнім оточенням, узагальненими зокрема у PEST-аналізі.

SWOT-аналіз ТОВ СП «НІБУЛОН»

Сильні сторони (S)	Слабкі сторони (W)
1. Досвід у сфері агровиробництва, логістики та експорту. 2. Власна логістична інфраструктура з потенціалом до відновлення. 3. Впізнаваність бренду в Україні та за кордоном. 4. Практика співпраці з міжнародними організаціями. 5. Гнучкість у пошуку нових логістичних рішень.	1. Скорочення активів і запасів. 2. Зниження обсягу власного капіталу та фінансової автономії. 3. Зростання боргового навантаження. 4. Нестача оборотного капіталу та криза ліквідності. 5. Низький рівень платоспроможності та кредитоспроможності.
Можливості (O)	Загрози (T)
1. Розвиток експорту через альтернативні канали (зокрема, Дунай). 2. Вивільнення частини ринку через санкції проти конкурентів. 3. Отримання міжнародної допомоги для модернізації. 4. Оптимізація капіталу для зміцнення фінансової стійкості. 5. Зниження витрат за рахунок підвищення ефективності. 6. Покращення управління та прозорості для залучення інвестицій.	1. Військові дії та руйнування інфраструктури. 2. Економічна нестабільність і зростання ризиків. 3. Висока вартість кредитування через слабку платоспроможність. 4. Проблеми логістики та постачання. 5. Коливання світових цін і ризики втрати ринків. 6. Дефіцит кадрів. 7. Жорсткі вимоги до звітності з боку партнерів

Джерело: складено автором

Проведений SWOT-аналіз дозволяє зробити висновок, що ТОВ СП «НІБУЛОН» перебуває у вкрай складному фінансовому становищі. Серед сильних сторін підприємства варто виділити накопичений досвід у сфері агровиробництва, логістики та експорту, наявність власної логістичної інфраструктури з потенціалом для відновлення, а також впізнаваність бренду як в Україні, так і за кордоном. Важливим ресурсом є також партнерство з міжнародними організаціями та здатність оперативно адаптувати логістичні рішення відповідно до змін ринкової кон'юнктури.

Водночас, наявні суттєві слабкі сторони істотно ускладнюють діяльність підприємства. Це, перш за все, скорочення активів і запасів, зниження обсягу власного капіталу, зростання боргового навантаження, а також дефіцит оборотного капіталу, що призводить до критичного рівня ліквідності та знижує кредитоспроможність компанії.

Виявлені можливості здатні сприяти відновленню фінансової спроможності за умови їх ефективного використання. Зокрема, це розвиток експорту через альтернативні логістичні канали, залучення міжнародної допомоги для модернізації, оптимізація управління та підвищення прозорості фінансової звітності, що разом сприятиме залученню інвестицій та зміцненню капітальної бази.

Проте, діяльність підприємства залишається під впливом значних зовнішніх загроз. Основними з них є військові дії, економічна нестабільність, високі витрати на кредитування, проблеми з логістикою, коливання світових цін, дефіцит кваліфікованих кадрів та посилені вимоги до фінансової звітності з боку партнерів.

Отже, враховуючи наявні сильні і слабкі сторони в поєднанні з зовнішніми можливостями та загрозами, для підвищення кредитоспроможності підприємству необхідно зосередитись на послідовному зміцненні фінансової бази, підвищенні операційної ефективності і активному використанні зовнішніх ресурсів, одночасно мінімізуючи ризики, що стримують розвиток.

З урахуванням результатів проведених PEST- та SWOT-аналізів розроблена стратегія спрямована на зменшення кредитних ризиків і підвищення кредитоспроможності ТОВ СП «НІБУЛОН». Вона базується на трьох ключових напрямках, що взаємно доповнюють один одного.

Першим і найважливішим є фінансова стабілізація та зміцнення структури капіталу. Це передбачає реінвестування прибутку, отриманого від діяльності на альтернативних логістичних напрямках, а також поступове залучення міжнародної фінансової підтримки в межах програм відновлення

аграрного сектору. Такий підхід дозволить збільшити частку власного капіталу, покрити дефіцит обігових коштів і водночас уникнути надмірного зростання боргового навантаження.

Другий напрямок пов'язаний з оптимізацією витрат і підвищенням операційної ефективності. Скорочення непродуктивних витрат, удосконалення управління запасами та ліквідними активами, а також жорсткий контроль фінансових потоків сприятимуть підвищенню рентабельності діяльності. Це створить передумови для поступового покращення коефіцієнтів платоспроможності та фінансової автономії.

Третім важливим елементом є посилення фінансової прозорості та налагодження довіри з боку кредиторів і інвесторів. Забезпечення відкритості звітності, відповідальне виконання зобов'язань та ефективна комунікація допоможуть переглянути умови фінансування, сприяти реструктуризації боргів та залученню нових ресурсів на вигідних умовах.

Реалізація цих напрямів матиме комплексний позитивний вплив на кредитоспроможність підприємства. Зміцнення структури капіталу знизить залежність від позикових коштів і підвищить ключові фінансові коефіцієнти, такі як автономія і стабільність. Оптимізація витрат сприятиме зростанню рентабельності, чистого прибутку та покращенню ліквідності, що підвищить платоспроможність у короткостроковій перспективі. Водночас підвищення прозорості і довіри відкриє доступ до більш вигідного фінансування і позитивно вплине на кредитний рейтинг підприємства.

Таким чином, послідовна реалізація запропонованої стратегії дасть можливість ТОВ СП «НІБУЛОН» вийти з кризового фінансового стану, знизити кредитні ризики та створити надійну основу для стабільного розвитку в умовах економічної нестабільності та політичних викликів.

Особливу увагу слід приділити активному використанню міжнародної допомоги та розвитку нових логістичних напрямків, що відповідає зовнішнім можливостям і викликам, зафіксованим у PEST-аналізі. Це дозволить стабілізувати фінансовий стан і залучити додаткові ресурси для подальшого

зростання компанії.

Отже, для підвищення кредитоспроможності ТОВ СП «НІБУЛОН» доцільно реалізувати такі стратегічні кроки:

- активно використовувати міжнародну допомогу та розвивати нові логістичні напрями, щоб стабілізувати фінансовий стан і залучити додаткові ресурси в умовах політичних і економічних викликів, які виявлені у PEST-аналізі;

- взяти до уваги результати SWOT-аналізу, який показав, що підприємство перебуває у складному фінансовому становищі через «скорочення активів і запасів», «зниження власного капіталу» та «зростання боргового навантаження», проте має сильні сторони — досвід, логістичну інфраструктуру та співпрацю з міжнародними партнерами;

- здійснити фінансову стабілізацію та зміцнення структури капіталу через реінвестування прибутку з альтернативних напрямів і залучення міжнародної підтримки;

- оптимізувати витрати та підвищити операційну ефективність шляхом скорочення непродуктивних витрат і покращення управління запасами та фінансовими потоками;

- посилити фінансову прозорість і довіру кредиторів, забезпечивши відкритість звітності та налагодивши ефективну комунікацію з інвесторами для покращення умов фінансування.

ВИСНОВКИ

У результаті проведеного дослідження теоретичних і практичних аспектів оцінки кредитоспроможності підприємства можемо зробити наступні висновки:

1. Поняття кредитоспроможності підприємства розглядається з різних підходів, але в основі більшості визначень лежить здатність компанії вчасно погасити зобов'язання перед банком відповідно до умов кредитного договору. Це поняття охоплює не лише фінансові показники, а й репутацію, якість управління, наявність забезпечення тощо.

1. На рівень кредитоспроможності впливають як внутрішні чинники (ліквідність, рентабельність, структура капіталу), так і зовнішні обставини — економічна ситуація в країні, рівень інфляції, валютні ризики, галузеві проблеми. Саме сукупність цих факторів формує загальну картину платоспроможності компанії в очах банків.

2. Існує кілька підходів до оцінки кредитоспроможності: коефіцієнтний, рейтинговий та моделювання ризиків. У вітчизняній практиці найчастіше використовують коефіцієнтний аналіз і рейтингову систему. У міжнародній практиці застосовуються більш комплексні методики, зокрема CAMELS, 6Cs, PRISM та інші.

3. Оцінювання кредитоспроможності підприємств в Україні здійснюється відповідно до Положення НБУ № 351, згідно з яким позичальники-юридичні особи класифікуються за 10 кредитними класами. Оцінка включає фінансові коефіцієнти, а також інші якісні критерії, зокрема ділову репутацію та якість забезпечення.

4. Банки використовують власні методики аналізу, які базуються на вивченні фінансової звітності та розрахунках основних коефіцієнтів: ліквідності, покриття, оборотності тощо. Окрему увагу приділяється наявності застави та історії взаємодії клієнта з фінансовими установами.

5. У результаті аналізу фінансового стану і кредитоспроможності ТОВ СП «НІБУЛОН» у 2022-2024 роках можемо зробити наступні висновки:

5.1. Аналіз активів засвідчив зменшення загального обсягу активів підприємства підприємства за 2022–2024 роки на 5,95%, що свідчить про скорочення діяльності підприємства та зниження його виробничих можливостей.

5.2. Зменшення вартості активів відбулося в результаті скорочення як необоротних, так і оборотних активів. Вартість оборотних активів зменшилася на 10,87%, а необоротних активів — на 4,36%.

5.3. Вартість запасів зменшилася на 20,39%, що свідчить про зменшення обсягів господарської діяльності підприємства та ймовірне скорочення обсягів реалізації продукції.

5.4. Зменшення пасивів балансу підприємства за 2023–2024 роки на 5,95% відбулося в результаті значного скорочення власного капіталу. Зокрема, вартість власного капіталу зменшилася на 80,19%, що може свідчити про збиткову діяльність підприємства. Натомість вартість позикового капіталу збільшилася на 6,05%, що підтверджує зростаючу залежність компанії від залучених коштів.

5.5. Протягом звітного періоду збільшилися непокриті збитки підприємства з 5 158 332 тис. грн на кінець 2022 року до 7 587 477 тис. грн на кінець 2024 року. Це пов'язано зі збитковою діяльністю.

5.6. Довгострокові зобов'язання за 2022–2024 роки збільшилися на 24,98%, що зумовлено зростанням потреби в залученні зовнішнього фінансування на тлі зниження прибутковості та нестачі обігових коштів. Їхня питома вага в загальній вартості капіталу підприємства становила 8,06% на кінець 2022 року та 10,49% на кінець 2024 року.

5.7. Оцінка фінансової стійкості ТОВ СП «НІБУЛОН» за абсолютними показниками показала, що підприємство має кризовий фінансовий стан. Підприємство є повністю залежним від зовнішніх джерел фінансування та не забезпечене стабільними джерелами фінансування

запасів.

5.8. Оцінка фінансової стійкості за відносними показниками підтвердила низький рівень фінансової стійкості. Усі ключові коефіцієнти — автономії, фінансування, забезпеченості власними оборотними коштами, фінансової залежності, маневреності власного капіталу, довгострокового залучення позикових коштів — не відповідають нормативам, що свідчить про погіршення структури капіталу і підтверджує кризовий фінансовий стан підприємства, визначений за абсолютними показниками.

5.9. Аналіз ліквідності балансу ТОВ СП «НІБУЛОН» за 2022–2024 роки показав, що баланс підприємства не є ліквідним. Це свідчить про перевищення неліквідних активів над короткостроковими зобов'язаннями, що знижує здатність підприємства швидко реагувати на фінансові виклики.

5.10. Оцінка відносних показників ліквідності і платоспроможності ТОВ СП «НІБУЛОН» показала, що всі коефіцієнти ліквідності є нижчими за нормативні значення, отже, підприємство є неплатоспроможним. У нього відсутній власний оборотний капітал, що унеможлиблює своєчасне виконання зобов'язань перед контрагентами.

5.11. Оцінка кредитоспроможності ТОВ СП «НІБУЛОН» за методикою НБУ шляхом розрахунку інтегрального показника кредитоспроможності показала різке погіршення фінансового стану підприємства. На кінець 2024 року підприємство відповідає 7 класу боржника, тобто класифікується як високоризикове для кредиторів, таких як банки, хоча протягом 2022-2023 років відповідало 6 класу.

6. Для підвищення кредитоспроможності ТОВ СП «НІБУЛОН» було запропоновано реалізувати наступні стратегічні кроки:

- активно використовувати міжнародну допомогу та розвивати нові логістичні напрями, щоб стабілізувати фінансовий стан і залучити додаткові ресурси в умовах політичних і економічних викликів, які виявлені у PEST-аналізі;

- взяти до уваги результати SWOT-аналізу, який показав, що

підприємство перебуває у складному фінансовому становищі через «скорочення активів і запасів», «зниження власного капіталу» та «зростання боргового навантаження», проте має сильні сторони — досвід, логістичну інфраструктуру та співпрацю з міжнародними партнерами;

- здійснити фінансову стабілізацію та зміцнення структури капіталу через реінвестування прибутку з альтернативних напрямків і залучення міжнародної підтримки;

- оптимізувати витрати та підвищити операційну ефективність шляхом скорочення непродуктивних витрат і покращення управління запасами та фінансовими потоками;

- посилити фінансову прозорість і довіру кредиторів, забезпечивши відкритість звітності та налагодивши ефективну комунікацію з інвесторами для покращення умов фінансування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Адонін С.В., Калашнікова Ю.М. Оцінка фінансової стійкості підприємства та шляхи її підвищення. *Таврійський науковий вісник. Економіка*. Дніпро: 2020. Вип. 4. С. 155-160. URL: <http://tnveconom.ksauniv.ks.ua/index.php/journal/article/view/118/116>
2. Про затвердження Змін до Положення про порядок формування та використання резерву для відшкодування можливих втрат за кредитними операціями банків : Постанова Нац. банку України від 19.03.2003 № 119 : станом на 31 груд. 2012 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0256-03#Text>
3. Овчелупова О.М. Оцінка кредитоспроможності позичальників комерційного банку: напрямки підвищення якості інформаційно-аналітичного забезпечення. *Сучасний стан наукових досліджень та технологій в промисловості*. 2020. № 3 (13). <https://doi.org/10.30837/ITSSI.2020.13.106>
4. Čaplinska A., Tvaronavičienė M. Creditworthiness place in Credit Theory and methods of its evaluation. *Entrepreneurship and Sustainability Issues*. 2020. № 7(3). P. 2542-2555. [https://doi.org/10.9770/jesi.2020.7.3\(72\)](https://doi.org/10.9770/jesi.2020.7.3(72))
5. Виговський В. Г. Розвиток аналітичного забезпечення оцінки кредитоспроможності суб'єктів господарювання: автореф. дис. канд. екон. наук: 08.00.09 / Житомирський державний технологічний університет. Житомир, 2017. 21 с. URL: <https://eztuir.ztu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/7018/Vygovskiyy.pdf>
6. ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИЙ СЛОВНИК – ДОВІДНИК / О. Томілін та ін. Полтава : Полтав. держ. аграр. ун-т, 2023. 108 с. URL: <https://dspace.pdau.edu.ua/server/api/core/bitstreams/9ce549db-2874-4179-808c-53cf3f74f4d3/content>
7. Погріщук Г. Б., Волощук Р. Є. Кредитоспроможність позичальника: зміст і критерії оцінки. *Актуальні проблеми розвитку*

економіки регіону. 2021. Вип. 17. Т. 1.
<https://doi.org/10.15330/apred.1.17.190-204>

8. Господарський кодекс України : Кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV. Дата оновлення: 28 лют. 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>

9. Цивільний кодекс України : Кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV. Дата оновлення: 9 квіт. 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>

10. Про банки і банківську діяльність : Закон України від 07.12.2000 № 2121-III. Дата оновлення: 10 січ. 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text>

11. Про фінансовий лізинг: Закон України від 04.02.2021 № 1201-IX : Дата оновлення: 1 січ. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1201-20#Text>

12. Про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями: постанова Правління НБУ від 30.06.2016 р. №351. Дата оновлення: 25.02.2025. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0351500-16#Text> (дата звернення: 30.04.2025).

13. Балановська Т.І., Гоголя О.П. Вплив чинників на формування підприємницького середовища у сільській місцевості України. Економіка та управління підприємствами. 2019. № 14. С. 237–247. URL: <https://chmnu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/06/Ekonomika-i-suspilstvo-14-2018.pdf#page=237>

14. Наumenко Н. Ю., Писарькова В. Р., Овчаренко О. В. Методичні підходи до оцінки кредитоспроможності підприємств. *Вісник економіки транспорту і промисловості.* 2021. № 75. С. 143–148. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vetp_2021_75_2

15. Банківська система: навчальний посібник / Ситник Н.С., Сташишин А.В., Блащук-Девяткіна Н.З., Петик Л.О.; за заг. ред. Н. С. Ситник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2020. 580 с. URL:

https://financial.lnu.edu.ua/wpcontent/uploads/2020/11/Blashchuk_Petyk_13_end.pdf

16. Дудар А. А. Аналіз та оптимізація структури капіталу з метою підвищення рівня фінансової стійкості підприємства / А. А. Дудар, О. М. Вакульчик // Молодий вчений. – 2018. – № 1 (53). – С. 878-882. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2018_1%282%29__75

17. Кіреєва А. І. Методичні підходи до оцінки кредитоспроможності підприємств в Україні. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Серія: Економічні науки. 2020. Вип. 38. С. 123–127. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/NvKhdu_en_2020_38_28

18. Козак О.О., Дворецький Д. Ю. Сутність кредитоспроможності позичальника та організаційні засади її аналізу. *Ефективна економіка*. 2021. № 5. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/5_2021/109.pdf 14

19. Бондаренко А.Ф., Моїсеєнко М.А., Гордієнко В.П., Дутченко О.О. Оцінка кредитоспроможності позичальника комерційного банку. *Вісник СумДУ*. Серія «Економіка». 2019. № 4. С. 93-100. URL: <https://visnyk.fem.sumdu.edu.ua/uk/4-2019-12>

20. How to Evaluate the Creditworthiness of a Customer. *Allianz Trade Corporate*. URL: https://www.allianz-trade.com/en_global/news-insights/business-tips-and-trade-advice/hub/determining-customer-creditworthiness.html

21. Виговський В. Г. Методичні підходи до оцінки кредитоспроможності суб'єктів господарювання комерційними банками. *Облік і фінанси АПК: освітній портал*. 2023. URL: <https://magazine.faaf.org.ua/metodichni-pidhodi-do-ocinki-kreditospromozhnosti-s-ub-ektiv-gospodaryuvannya-kommerciynimi-bankami.html>

22. Moody's Investors Service. *Credit risk insights*. URL : <https://www.moodys.com/>

23. Santos K. Capital markets and funding. *The Association of Corporate Treasurers*. URL: <https://www.treasurers.org/ACTmedia/ITCCMFcorpcreditguide.pdf>

24. S&P Global. URL : <https://www.spglobal.com/ratings/en/>
25. What Are the 5 C's of Credit? | Capital One. *Capital One*. URL: <https://www.capitalone.com/learn-grow/money-management/five-cs-of-credit/>
26. Quantifying The 5Cs: Credit Analysis Ratios That Matter. URL : <https://www.beverlyma.gov/DocumentCenter/View/368/Quantifying-the-5-Cs-PDF>
27. Кредитний реєстр Національного банку України. *Національний Банк України*. URL: <https://cr.bank.gov.ua/>
28. Prism Factor-Based Capital Model — Model Definition Document. *FitchRatings*. 2022. URL : <https://www.fitchratings.com/research/insurance/prism-factor-based-capital-model-model-definition-document-02-08-2022>
29. Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ, МСФЗ для МСП, включаючи МСБО та тлумачення КТМФЗ, ПКТ) : Список Ради з Міжнар. стандартів бух. обліку від 01.01.2012. Дата оновлення: 12 берез. 2013 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_010#Text (дата звернення: 04.05.2025).
30. Угода про позику (Проект удосконалення системи соціальної допомоги) між Україною та Міжнародним банком реконструкції та розвитку. Офіційний вебпортал парламенту України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996_053#Text (дата звернення: 03.05.2025).
31. Частка непрацюючих кредитів у банках за 2024 рік скоротилася до 30%. Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/chastka-nepratsyuyuchih-kreditiv-u-bankah-za-2024-rik-skorotilasya-do-30> (дата звернення: 03.05.2025).
32. Бухтіарова А.Г., Гавриш Ю.С. Порівняння методик оцінки рівня кредитоспроможності підприємства. Матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної конференції. Суми: СумДУ, 2019. С. 22–24. URL: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/123456789/77629/1/Bukhtiarova_creditworthiness_enterprise.pdf
33. Огляд інструментів підтримки фінансової стійкості в умовах воєнного стану. *Національний Інститут стратегічних досліджень*. URL:

<https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/ohlyad-instrumentiv-pidtrymky-finansovoyi-stiykosti-v-umovakh-voyennoho-17> (дата звернення: 03.05.2025).

34. Ukraine's Financial Sector Regulation Is Now Much Closer to EU Standards. National Bank of Ukraine. URL: <https://bank.gov.ua/en/news/all/regulyuvannya-finansovogo-sektoru-ukrayini-znachno-nablizilosya-do-yevropeyskih-standartiv> (date of access: 03.05.2025).

35. У 2025 році починають діяти оновлені підходи до визначення та розкриття інформації про рівень непрацюючих кредитів. Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/u-2025-rotsi-pochinayut-diyati-onovleni-pidhodi-do-viznachennya-ta-rozkrittya-informatsiyi-pro-riven-nepratsyuyuchih-kreditiv> (дата звернення: 05.05.2025).

36. NIBULON — 31 years serving Ukraine. *НІБУЛОН*. URL: <https://old-version.nibulon.com/>.

37. Агровиробництво — Нібулон. *Нібулон*. URL: <https://www.nibulon.com/napriamy-diialnosti/ahrovyrobnytstvo/>.

38. Фінансова діяльність. *НІБУЛОН*. URL: <https://old-version.nibulon.com/data/investiciina-diyalnist/dlya-investoriv/finansova-diyalnist.html>.

39. Екологічна політика. *НІБУЛОН*. URL: <https://old-version.nibulon.com/data/investiciina-diyalnist/dlya-investoriv/ekologichna-politika.html>.

40. Промислова безпека і охорона здоров'я. *НІБУЛОН*. URL: <https://old-version.nibulon.com/data/investiciina-diyalnist/promislova-bezpeka-i-oxorona-zdorovya.html>

41. ТОВ СП «НІБУЛОН» — Фінансова звітність за 2022 рік — Clarity Project. Clarity Project. URL: https://clarity-project.info/edr/14291113/finances?current_year=2022

42. ТОВ СП «НІБУЛОН» — Фінансова звітність за 2023 рік — Clarity Project. Clarity Project. URL: https://clarity-project.info/edr/14291113/finances?current_year=2023

<https://latifundist.com/novosti/67171-nibulon-planuye-vidnoviti-50-obsyagiv-shcho-misyachnoyi-perevalki-vantazhiv>

51. Pham, Q. T., Ho, X. T., Nguyen, T. P. L., Pham, T. H. Q., & Bui, A. T. (2023). RETRACTED ARTICLE: Financial reporting quality in pandemic era: case analysis of Vietnamese enterprises. *Journal of Sustainable Finance & Investment*, 13(1), 330-352.

52. Sitinjak, C., Johanna, A., Avinash, B., & Bevoor, B. (2023). Financial Management: A System of Relations for Optimizing Enterprise Finances—a Review. *Journal Markcount Finance*, 1(3), 160-170

ДОДАТКИ

Додаток А

Звіт про фінансовий стан (баланс) ТОВ СП «НІБУЛОН» за 2023-2024 роки

Актив	Код рядка	На кінець 2022	На кінець 2023	На кінець 2024
1	2	3	4	5
I. Необоротні активи				
Нематеріальні активи	1000	27327	30561	53537
первісна вартість	1001	38117	30561	57971
накопичена вартість	1002	10790		4434
Незавершені капітальні інвестиції	1005	743185	294126	365547
Основні засоби	1010	19981423	17465626	18914145
первісна вартість	1011	24808245	17465626	19781539
Знос	1012	4826822		867394
Довгострокові біологічні активи	1020	54436	74852	23991
Довгострокові фінансові інвестиції, які обліковуються				
за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	-	-	-
інші фінансові інвестиції	1035	10596	10596	10696
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	5661	3929	2571
Інші необоротні активи	1090	455414	621800	980329
Усього за розділом I.	1095	21278042	18501490	20350816
II. Оборотні активи				
Запаси, у тому числі	1100	4890053	4682881	4027829
виробничі запаси	1101	113560	147132	180972
незавершене виробництво	1102	134171	180388	214108
готова продукція	1103	1003347	812976	932524
товари	1104	3638975	3542385	2700225
Поточні біологічні активи	1110	595871	307353	339357
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	108188	101583	470367
Дебіторська заборгованість за розрахунками:				
за виданими авансами	1130	91081	58035	56892
з бюджетом	1135	815158	512947	645454
у тому числі з податку на прибуток	1136	50194	110540	188988
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	13983	4377	38600
Поточні фінансові інвестиції	1160	0	0	
Гроші та їх еквіваленти	1165	241727	1267646	498593
Витрати майбутніх періодів	1170	422	1818	5677
Інші оборотні активи	1190	107217	204217	34857
Усього за розділом II.	1195	6863700	7140857	6117626
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0	0	0
Баланс	1300	28 141 742	25 642 347	26 468 442

Продовження Додатку А

Пасив	Код рядка	На кінець 2022	На кінець 2023	На кінець 2024
I. Власний капітал				
Зареєстрований (пайовий капітал)	1400	19	700	700
Капітал у дооцінках	1405	0	0	0
Додатковий капітал	1410	8 386 103	7 580 038	8 226 344
Резервний капітал	1415	5	5	5
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	-5 158 332	-5 964 627	-7 587 477
Неоплачений капітал	1425	0	0	0
Вилучений капітал	1430	0	0	0
Усього за розділом I.	1495	3 227 795	1 616 116	639 572
II. Довгострокові зОбов'язання і забезпечення				
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	1 642 363	1 074 545	1 302 037
Довгострокові кредити банку	1510	0	0	562 260
Інші довгострокові зОбов'язання	1515	580 278	755 594	913 485
Довгострокові забезпечення	1520	0	0	0
Цільове фінансування	1525	0	0	0
Усього за розділом II.	1595	2 222 641	1 830 139	2 777 782
III. Поточні зОбов'язання і забезпечення				
Короткострокові кредити банків	1600	16 429 728	17 845 535	19 352 320
Поточна кредиторська заборгованість за:				
довгостроковими зобов'язаннями	1610	266 252	254 853	355 976
товари, роботи, послуги	1615	896 668	559 859	491 202
розрахунками з бюджетом	1620	16 112	10 194	15 752
у тому числі з податку на прибуток	1621	0		
розрахунками зі страхування	1625	7 355	6 546	6 852
розрахунками з оплати праці	1630	33 823	30 113	29 957
одержаними авансами	1635	4 683 766	2 758 550	2 267 816
розрахунками з учасниками	1640	19 447	14 314	14 314
Поточні забезпечення	1660	0	0	0
Доходи майбутніх періодів	1665	316	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	337 839	716 128	516 899
Усього за розділом III.	1695	22 691 306	22 196 092	23 051 088
IV. Зобов'язання, пов'язанні з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	0	0
Баланс	1900	28 141 742	25 642 347	26 468 442

Звіт про фінансові результати ТОВ СП «НІБУЛОН»

Стаття	Код рядка	2022	2023	2024
1	2	3	4	5
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	15181308	22901411	20263012
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	17445051	19473721	18088919
Валовий: прибуток	2090		3427690	2174093
збиток	2095	-2263743		
Інші операційні доходи	2120	262419	519765	515023
Адміністративні витрати	2130	-194730	-439914	-606235
Витрати на збут	2150	-668427	-694420	-586901
Інші операційні витрати	2180	-1708552	-2471377	-172313
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190		341744	1323667
збиток	2195	-2309290		
Дохід від участі в капіталі	2200			
Інші фінансові доходи	2220	25	22935	5099
Інші доходи	2240	91	363	0
Фінансові витрати	2250	-998882	-1396692	-1448522
Втрати від участі в капіталі	2255	0	0	0
Інші витрати	2270	-4087001	-662467	-1883626
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290			
збиток	2295	-7395057	-1694117	-2003382
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	310480	480327	-9520
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0	0	0
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350			0
збиток	2355	-7084577	-1213790	-2012902

Моделі розрахунку інтегрального показника боржника — юридичної
особи для великого або середнього підприємства

№ з/п	Групи видів економічної діяльності	Моделі	Фінансові показники (K _i)	Діапазон и фінансових показників	Мінімальне значення діапазону (K _{i min} ≥)	Максимальне значення діапазону (K _{i max})	Показники (X _i)	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
3	Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів: секція G	Z = 2,094+0,389·X2+0,466·X5+0,523·X6+0,265·X7+0,576·X8+0,279·X13+0,237·X17	K ₂	1	Менше ніж 37,6 %		X ₂	-1,744
				2	37,6 %	58,3 %		-0,460
				3	58,3 %	74,3 %		0,259
				4	74,3 %	99,1 %		0,351
				5	99,1 %	112,4 %		0,675
				6	112,4 %	128,4 %		0,837
				7	Дорівнює або більше ніж 128,4 %			0,857
			K ₅	1	Менше ніж 2449,0 %		X ₅	-0,451
				2	2449,0 %	4309,5 %		0,224
				3	4309,5 %	6775,3 %		0,702
				4	6775,3 %	11774,4 %		0,469
				5	Дорівнює або більше ніж 11774,4 %			-0,481
			K ₆	1	Менше ніж 12,3 %		X ₆	-1,843
				2	12,3 %	36,7 %		-0,788
				3	36,7 %	63,6 %		-0,071
				4	63,6 %	98,3 %		0,367
				5	98,3 %	150,0 %		0,645
				6	150,0 %	231,6 %		1,071
				7	231,6 %	351,2 %		1,133
				8	351,2 %	742,8 %		1,165
				9	Дорівнює або більше ніж 742,8 %			1,198
			K ₇	1	Менше ніж 0,001 %		X ₇	1,258
				2	0,001 %	4,9 %		0,839
				3	4,9 %	9,0 %		0,726
				4	9,0 %	36,1 %		0,360
				5	36,1 %	47,3 %		-0,152
				6	47,3 %	69,4 %		-0,440
				7	Дорівнює або більше ніж 69,4 %			-1,449
			K ₈	1	Менше ніж 1272,5 %		X ₈	0,243
				2	1272,5 %	3389,3 %		0,512
				3	3389,3 %	6001,2 %		0,535
				4	6001,2 %	11416,1 %		0,294
				5	Дорівнює або більше ніж 11416,1 %			-0,927

Продовження Додатку В

1	2	3	4	5	6	7	8	9
			K ₁₃	1	Менше ніж 3,5 %		X ₁₃	0,545
				2	3,5 %	5,6 %		0,451
				3	5,6 %	8,4 %		0,294
				4	8,4 %	13,2 %		0,259
				5	13,2 %	22,3 %		-0,101
				6	22,3 %	38,8 %		-0,291
				7	Дорівнює або більше ніж 38,8 %			-1,331
			K ₁₇	1	Менше ніж 248,6 %		X ₁₇	-1,786
				2	248,6 %	457,1 %		-0,357
				3	457,1 %	699,6 %		-0,271
				4	699,6 %	990,7 %		0,127
				5	990,7 %	1411,6 %		0,536
				6	1411,6 %	1915,6 %		1,027
				7	Дорівнює або більше ніж 1915,6 %			1,081

Визначення класу боржника – юридичної особи для великого або середнього підприємства за інтегральним показником

№ з/п	Вид економічної діяльності	Діапазони значень інтегрального показника за класами									
		значення	клас 1	клас 2	клас 3	клас 4	клас 5	клас 6	клас 7	клас 8	клас 9
1	Сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство: секція А	Більше або дорівнює	+4,65	+4,09	+3,62	+2,95	+2,39	+1,82	+1,26	+0,69	-
		Менше ніж	-	+4,65	+4,09	+3,62	+2,95	+2,39	+1,82	+1,26	+0,69
2	Добувна промисловість і розроблення кар'єрів, переробна промисловість, будівництво: секції В, С, F	Більше або дорівнює	+4,31	+3,61	+2,91	+2,22	+1,52	+0,82	+0,12	-0,58	-
		Менше ніж	-	+4,31	+3,61	+2,91	+2,22	+1,52	+0,82	+0,12	-0,58
3	Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів: секція G	Більше або дорівнює	+4,25	+3,61	+2,91	+2,22	+1,52	+0,82	+0,12	-0,58	-
		Менше ніж	-	+4,25	+3,61	+2,91	+2,22	+1,52	+0,82	+0,12	-0,58
4	Інші: секції D, E, H, I, J, K, L, M, N, O, P, Q, R, S, T, U	Більше або дорівнює	+4,48	+3,85	+3,21	+2,58	+1,95	+1,31	+0,68	+0,04	-
		Менше ніж	-	+4,48	+3,85	+3,21	+2,58	+1,95	+1,31	+0,68	+0,04